

Cumhurbaşkanı Seçiminde Salt Çoğunluk (%50+1) Kuralı ve İttifak Siyasetinin Kurumsallaşması: Seçim Mevzuatı Çerçevesinde Bir Değerlendirme¹

The Absolute Majority (50%+1) Rule in the Presidential Election and the Institutionalization of Alliance Politics: An Assessment within the Framework of Election Legislation

Dr. Naile ERDEM

erdemnaile1102@gmail.com, 0000-0003-3039-324X

ÖZET

Bu çalışma, cumhurbaşkanı seçimlerinde uygulanan salt çoğunluk (%50+1) kuralının Türkiye’de seçim ittifaklarının oluşumu ve kurumsallaşması üzerindeki etkilerini incelemektedir. Araştırmanın temel sorusu, salt çoğunluk (%50+1) kuralının seçim dönemlerine özgü iş birliklerini kalıcı siyasal bloklara dönüştürüp dönüştürmediğidir. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımına dayanan betimleyici ve açıklayıcı bir nitelik taşımaktadır. Çalışma kapsamında mevzuata ilişkin düzenlemeler doküman analizi yöntemiyle incelenmiş ve literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Çalışmada öncelikle salt çoğunluk (%50+1) kuralının anayasal ve yasal dayanakları ele alınmakta, ardından seçim sistemleri teorisi, rasyonel tercih yaklaşımı ve oy maksimizasyonu çerçevesinde siyasi partilerin stratejik davranışları değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, hiçbir partinin tek başına mutlak çoğunluğa ulaşamadığı siyasal ortamda ittifakların neden tercih edildiği açıklanmaktadır. Araştırmanın ana bölümünde 2018 ve 2023 Cumhurbaşkanlığı seçimleri incelenerek Cumhurbaşkanlığı İttifakı, Millet İttifakı ve diğer ittifakların oluşum süreçleri analiz edilmektedir. Seçim öncesi koordinasyon, ortak aday belirleme, ortak kampanya yürütme, bloklar arası rekabet ve seçim sonrasında devam eden iş birlikleri kurumsallaşma göstergeleri olarak değerlendirilmektedir. Çalışma, salt çoğunluk (%50+1) kuralının siyasi partileri geniş tabanlı iş birliklerine yönlendirdiğini ve ittifak siyasetini Türk siyasal hayatının belirleyici unsurlarından biri haline getirdiğini ileri sürmektedir. Bu yönüyle araştırma, seçim hukuku ile parti sistemi arasındaki ilişkiye katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Seçim Hukuku, İttifak Siyaseti, Seçim Sistemi, Cumhurbaşkanlığı Seçimi, Salt Çoğunluk (%50+1)

¹ Makale Geliş Tarihi : 11.07.2026
Revizyon Tarihi : 15.07.2026
Kabul Tarihi : 05.08.2026

ABSTRACT

This study examines the effects of the absolute majority (50%+1) rule applied in presidential elections on the formation and institutionalization of electoral alliances in Türkiye. The main question of the research is whether the absolute majority rule transforms alliances specific to election periods into permanent political blocs. The study is descriptive and explanatory, based on a qualitative research approach. Within the scope of the study, legislative regulations were examined using document analysis and a literature review was conducted. The study first addresses the constitutional and legal basis of the absolute majority (50%+1) rule, and then evaluates the strategic behavior of political parties within the framework of electoral systems theory, the rational choice approach, and vote maximization. In this context, it explains why alliances are preferred in a political environment where no single party can achieve an absolute majority. The main section of the research analyzes the formation processes of the People's Alliance, the Nation's Alliance, and other alliances by examining the 2018 and 2023 presidential elections. Pre-election coordination, joint candidate selection, joint campaigning, inter-bloc competition, and ongoing post-election collaborations are considered indicators of institutionalization. This study argues that the absolute majority (50%+1) rule has led political parties towards broad-based collaborations and made alliance politics one of the defining elements of Turkish political life. In this respect, the research aims to contribute to the relationship between election law and the party system.

Keywords: Electoral Law, Alliance Politics, Electoral System, Presidential Election, Absolute Majority.

1. GİRİŞ

Seçim sistemleri, demokratik siyasal yaşamın işleyişini belirleyen temel kurumsal yapılardan biri olarak kabul görmektedir. Seçim kuralları; siyasi partilerin rekabet stratejilerini, aday belirleme süreçlerini, seçmen davranışlarını ve parti sistemlerinin gelişimini doğrudan etkileme potansiyeline sahiptir. Bu nedenle seçim hukukunda gerçekleştirilen değişiklikler, temsil mekanizmalarının yanında siyasal aktörlerin davranış kalıplarında da önemli dönüşümlere yol açabilmektedir. Bu nedenle seçim sistemlerinde meydana gelen değişimler siyaset bilimi açısından incelenmesi gereken önemli konular arasında yer almaktadır. Nitekim seçim hukukunda meydana gelen dönüşümlerin somut örneklerinden biri yakın zamanda cumhurbaşkanı seçimi üzerinden Türkiye’de görülmüştür.

Türkiye’de 2007 yılına kadar cumhurbaşkanı meclis tarafından seçilirken, 2007 anayasa değişikliği ile halk tarafından seçilmesi usulüne geçilmiştir.² 2017 Anayasa değişikliğiyle yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi kapsamında bu yöntem yeni hükümet sisteminin temel unsurlarından biri haline gelmiştir.³ Anayasa’nın 101. maddesi ile 19/1/2012 tarih ve 6271 sayılı Cumhurbaşkanını Seçimi Kanunu’nda 2017 yılında gerçekleştirilen değişiklikle birlikte uygulanan salt çoğunluk kuralı, seçim sürecinin en belirleyici unsurlarından biri olarak siyasal rekabetin yapısını dönüştürmüştür. Herhangi bir siyasi partinin tek başına bu çoğunluğa ulaşmasının güçleştiği siyasal ortamda partiler, seçim öncesinde farklı iş birliği modelleri geliştirmiş ve seçim ittifakları Türk siyasal hayatının temel unsurlarından biri haline gelmiştir.

Bu araştırmanın konusu, 2007 yılından sonra gerçekleştirilen cumhurbaşkanı seçimlerinde uygulanan salt çoğunluk kuralının 2018 ve 2023 seçim süreçlerinde nasıl şekillendiğini ve seçim hukukunda gerçekleştirilen mevzuata ilişkin düzenlemelerin seçim ittifaklarının

² Bilal Tunç, “Türk Anayasa Tarihinde Cumhurbaşkanının Halk Tarafından Seçilmesini Sağlayan 2007 Anayasa Değişikliği  zerine Bir İnceleme, *Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı 32, 2025, s. 31-51.

³ Oğuz Kaan, “2017 Anayasa Değişikliğinde Yeni Hükümet Sistemi”, *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 8, Sayı 1, 2019, s. 14-28.

oluşumu ve kurumsallaşması üzerindeki etkisi olmuştur. Araştırmanın temel amacı, söz konusu mevzuata ilişkin düzenlemelerin siyasi partilerin stratejik davranışlarını nasıl şekillendirdiğini ve seçim ittifaklarını geçici seçim iş birliklerinden kurumsallaşmış siyasal bloklara dönüştürüp dönüştürmediğini incelemektir. Bu kapsamda araştırmanın temel sorusu, "Cumhurbaşkanı seçimlerinde uygulanan salt çoğunluk (%50+1) kuralı, Türkiye'de seçim ittifaklarını geçici seçim iş birliklerinden kurumsallaşmış siyasal bloklara dönüştürmüş müdür?" biçiminde belirlenmiştir.

Literatürde Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, seçim ittifakları, seçim hukuku ve parti sistemleri üzerine çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bununla birlikte mevcut çalışmaların önemli bir bölümü seçim sonuçları, anayasal değişiklikler, hükümet sistemi tartışmaları veya siyasi partiler arasındaki iş birlikleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Salt çoğunluk kuralının seçim ittifaklarının ortaya çıkışı ve kurumsallaşması üzerindeki etkisini seçim hukuku perspektifiyle ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu araştırma, hukuki bir düzenleme ile siyasi parti davranışları arasındaki ilişkiyi kurumsal bir çerçevede değerlendirerek ilgili literatüre katkı sunmayı hedeflemektedir.

Araştırmanın verileri doküman analizi yöntemiyle elde edilmiştir. Bu doğrultuda başta 1982 Anayasası'nın ilgili hükümleri olmak üzere 2007 ve 2017 anayasa değişiklikleri, 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu, seçim mevzuatı ve konuya ilişkin diğer hukuki düzenlemeler incelenmiştir. Hukuki belgelerin yanı sıra seçim sistemleri, seçim ittifakları, rasyonel tercih yaklaşımı, oy maksimizasyonu ve parti sistemleri üzerine ulusal ve uluslararası literatür taranarak kuramsal çerçeve oluşturulmuştur.

Araştırmanın inceleme kapsamını, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin uygulandığı 2018 ve 2023 cumhurbaşkanı seçimleri oluşturmaktadır. Bu iki seçim karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş; Cumhur İttifakı, Millet İttifakı ve diğer seçim ittifaklarının oluşum süreçleri, ortak aday belirleme, seçim öncesi koordinasyon, ortak kampanya yürütme, bloklar arası rekabet ve seçim sonrasında devam eden iş birliği pratikleri kurumsallaşma göstergeleri çerçevesinde analiz edilmiştir. Böylece salt çoğunluk (%50+1) kuralının seçim

ittifaklarını geçici iş birliklerinden kurumsallaşmış siyasi bloklara dönüştürme sürecindeki etkisi değerlendirilmiştir.

Araştırma, seçim sonuçlarının nedenlerini veya siyasi partilerin seçim performanslarını açıklamayı hedeflememektedir. Çalışmanın odak noktası, salt çoğunluk kuralının siyasi partilerin ittifak stratejileri üzerindeki etkisi ve bu etkinin Türk parti sisteminde meydana getirdiği kurumsal dönüşümdür. Bu yönüyle çalışma, seçim hukukunda yapılan kurumsal bir düzenlemenin parti sistemi üzerindeki uzun vadeli etkilerini inceleyerek seçim hukuku ve siyaset bilimi literatürüne katkı sunmayı hedeflemektedir.

2. CUMHURBAşKANI SEÇİMİNDE SALT ÇOĞUNLUK (%50+1) KURALININ HUKUKİ TEMELİ

Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi ve seçimde geçerli oyların salt çoğunluğunun aranması, Türkiye'nin seçim hukukunda gerçekleştirilen en önemli anayasal değişikliklerden biri olarak görülmelidir. Bunun temel nedeni, cumhuriyetin kuruluşundan günümüze parlamenter sistemin varlık göstermesi ve bu sistemde cumhurbaşkanının meclis tarafından seçilmesidir. Fakat 31 Mayıs 2007'de çok kapsamlı bir değişiklik yapılmış ve yapılan değişiklikle 1924'ten 2007'ye kadar süregelen Cumhurbaşkanının parlamento içinden ya da parlamentonun dışarıdan aday gösterebildiği kişilerden seçilmesi sistemine son verilerek Cumhurbaşkanının doğrudan halk tarafından seçilmesi sağlanmıştır.⁴ öte yandan cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi düzenlemesi, devletin başının belirlenme yöntemini değişirmiş, yürütme organının demokratik meşruiyetinin doğrudan halk iradesine dayanmasını amaçlayan yeni bir seçim modeli oluşturmuştur. Günümüzde uygulanan salt çoğunluk (%50+1) kuralının hukuki temeli, 2007 yılında gerçekleştirilen anayasa değişikliğiyle atılmış, 2017 anayasa değişikliğiyle Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi içinde korunmuş ve 6271 sayılı Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu ile ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Bu nedenle söz

⁴ Bilal Tunç, "Türk Anayasa Tarihinde Cumhurbaşkanının Halk Tarafından Seçilmesini Sağlayan 2007 Anayasa Değişikliği zerine Bir İnceleme", *Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı 32, 2025 ,s. 33.

konusu kuralın hukuki gelişim süreci, üç temel aşama üzerinden değerlendirilebilir.

Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesine ilişkin ilk kapsamlı düzenleme, 31 Mayıs 2007 tarihinde kabul edilen 5678 sayılı Kanun ile gerçekleştirilmiştir. Anayasa'nın 101 ve 102. maddelerinde yapılan değişikliklerle Cumhurbaşkanının Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından seçilmesi usulü terk edilmiş, doğrudan halk tarafından seçilmesi kabul edilmiştir. Ayrıca cumhurbaşkanının görev süresi beş yıl olarak belirlenmiş, bir kişinin en fazla iki defa seçilebilmesine imkân tanınmış ve seçimlerde iki turlu çoğunluk sistemi benimsenmiştir. İlk turda geçerli oyların salt çoğunluğunu alan adayın seçilmesi, bu çoğunluğun oluşmaması durumunda ise en fazla oy alan iki aday arasında ikinci tur seçim yapılması⁵ anayasal güvence altına alınmıştır, fakat bu sistemin ilk uygulaması 2014 yılında gerçekleştirilmiştir.

Parlamente Sistem'den Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçiş 20 yıllık kısa bir dönemin ürünü değildir. Ülkemizde parlamente sistemin uygulandığı dönemlerde pek çok lider sistemin işleyişi ve değişmesi gerekliliği üzerine konuları tartışmaya açmışsa da ilk kez 2007 değişikliği ile parlamente sistemden vazgeçilerek cumhurbaşkanının halk tarafından seçildiği, yarı başkanlık benzeri bir sisteme geçilmiştir.⁶ Bu durum 2007 değişikliğini Türk anayasa hukukunda cumhurbaşkanının seçim usulünü köklü biçimde değiştiren bir dönüm noktası haline getirmiştir.⁷ Böylece Türkiye anayasal olarak parlamente hükümet modelinden başkanlık hükümet modeline doğru evrilmeye başlamıştır.

2007 anayasa değişikliğinin hazırlanma süreci, dönemin cumhurbaşkanı seçimi tartışmaları ve anayasal kriz ortamı ile yakından ilişkilidir. TBMM'de gerçekleştirilen cumhurbaşkanı seçim sürecinde yaşanan kriz, seçim usulüne ilişkin tartışmaların anayasal düzeyde yeniden ele alınmasına neden olmuştur. Bu gelişmeler

⁵ Bkz. Anayasa'nın 101'inci maddesi

⁶ Ömer Şafak Kalkar ve Aysun Yemen Öcal, "Bir İçerik Analizi: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi", *Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, 2020, s.4.

⁷ Bülent Yavuz, "2007 Anayasa Değişikliğinin Doğurduğu Tereddütler ve Çözüm Yolları", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1, 2008, s. 1173-1214.

sonucunda halk tarafından seçilme modeli benimsenmiş ve yürütme organının başında bulunan cumhurbaşkanının doğrudan seçmen iradesiyle belirlenmesi kabul edilmiştir. Böylece seçimlerde daha yüksek demokratik meşruiyet sağlanması ve cumhurbaşkanının toplumun geniş kesimlerinin desteğiyle göreve başlaması hedeflenmiştir. Anayasa hukuku literatüründe 2007 değişikliğinin temel amacının, cumhurbaşkanının seçiminde yaşanan kurumsal tıkanıklıkları gidermek ve seçim sürecini doğrudan halk iradesine dayandırmak olduğu ifade edilmektedir.⁸

31/5/2007 tarih ve 5678 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" Kanun ile değiştirilen Anayasa'nın 101. Maddesinin ilk hâlinde cumhurbaşkanı adaylığı için en az yirmi milletvekilinin yazılı teklifi aranmış, son milletvekili genel seçimleriyle birlikte yüzde onu aşan siyasi partilere ortak aday gösterme hakkı tanınmıştır.⁹ Anayasa madde 101'e göre "Ayrıca, en son yapılan milletvekili genel seçimlerinde geçerli oylar toplamı birlikte hesaplandığında yüzde onu geçen siyasi partiler ortak aday gösterebilir." Bu düzenleme, seçim ittifakı kavramını doğrudan düzenlememekle birlikte siyasi partiler arasında ortak aday belirlenmesine yönelik anayasal bir imkân oluşturmuştur. Böylece siyasi partilerin seçim öncesinde birlikte hareket edebilmesine ilişkin ilk hukuki zemin hazırlanmıştır.¹⁰

Salt çoğunluk (%50+1) kuralının hukuki dayanağı ise 2007 yılında değiştirilen Anayasa'nın 102. maddesinde yer almıştır. Buna göre genel oyla yapılan seçimde geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday cumhurbaşkanı seçilmektedir. İlk turda bu çoğunluğun oluşmaması durumunda ikinci tur seçim yapılması öngörülmüştür. Anayasa madde 102'ye göre "Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilmiş olur. İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı izleyen ikinci pazar günü ikinci oylama yapılır. Bu oylamaya, ilk oylamada en çok oy almış bulunan

⁸ Bülent Yavuz, "2007 Anayasa Değişikliğinin Doğurduğu Tereddütler ve Çözüm Yolları", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1, 2008, s. 1173-1214.

⁹ Bkz. Anayasa'nın 101'inci maddesi

¹⁰ Süleyman Emre Zorlu, "5678 Sayılı Kanunla Gerçekleştirilen Anayasa Değişikliği Sonrası Cumhurbaşkanının Seçimi ve Demokratik Seçimin Genel İlkeleri", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 24, Sayı 1, 2016, s.37-68.

iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilmiş olur."

Anayasada düzenlenmiş olan bu iki türlü çoğunluk sistemi, karşılaştırmalı anayasa hukukunda doğrudan halk tarafından seçilen devlet başkanlarının belirlenmesinde yaygın biçimde kullanılan yöntemlerden biridir. Bu model, seçilen adayın toplumun yarısından fazlasının desteğini almasını hedeflemekte ve yürütme organının demokratik meşruiyetini güçlendirmeyi amaçlamaktadır.¹¹

2007 yılında kabul edilen anayasa değişikliği, 21 Ekim 2007 tarihinde gerçekleştirilen halkoylaması sonucunda yürürlüğe girmiş, yeni seçim modeli ilk kez 2014 yılında uygulanmıştır. Böylece Türkiye'de cumhurbaşkanının halk tarafından seçildiği yeni anayasal dönem başlamıştır. Bununla birlikte bu süreçte hükümet sistemi parlamenter yapısını korumuş, yürütme organının anayasal statüsü bakımından esaslı değişiklik ise 2017 anayasa değişikliğiyle gerçekleştirilmiştir.¹²

21 Ocak 2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanun ile gerçekleştirilen anayasa değişikliği, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ni kabul ederek yürütme organının yapısını yeniden düzenlemiştir. Anayasa'nın 77, 101, 104, 105 ve 116. maddeleri başta olmak üzere birçok hüküm değiştirilmiş, yürütme yetkisi doğrudan cumhurbaşkanına verilmiş ve başbakanlık makamı kaldırılmıştır. Bunun yanında TBMM ile cumhurbaşkanı seçimlerinin beş yılda bir aynı gün yapılması kabul edilmiştir. Bu düzenleme, yasama ve yürütme seçimlerinin zaman bakımından bütünleşmesini sağlamış ve siyasi partilerin seçim stratejileri üzerinde yeni etkiler oluşturabilecek kurumsal bir çerçeve meydana getirmiştir.¹³

2017 Anayasa değişikliğinde dikkat çeken hususlardan biri, salt çoğunluk (%50+1) kuralının korunmuş olmasıdır. Değişiklik sonrasında yürürlükte bulunan Anayasa'nın 101. maddesi,

¹¹ Bilal Tunç, "Türk Anayasa Tarihinde Cumhurbaşkanının Halk Tarafından Seçilmesini Sağlayan 2007 Anayasa Değişikliği Üzerine Bir İnceleme", *Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı 32, 2025, s. 31-51.

¹² Bilal Tunç, "Türk Anayasa Tarihinde Cumhurbaşkanının Halk Tarafından Seçilmesini Sağlayan 2007 Anayasa Değişikliği Üzerine Bir İnceleme", *Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı 32, 2025, 31-51.

¹³ Mesut Aydın, "21.01.2017 tarih ve 6771 Sayılı Kanunla Yapılan Anayasa Değişikliği İle Öngörülen Yeni Hükümet Sisteminde Yönetimde İstikrar", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1, 2025, s. 33-62.

cumhurbaşkanının doğrudan halk tarafından seçileceğini, ilk turda geçerli oyların salt çoğunluğunu alan adayın seçileceğini, bu çoğunluğun oluşmaması hâlinde ise ikinci tur seçim yapılacağı öngörülmüş, ikinci turda da geçerli oyların çoğunluğunu alan adayın seçileceği hükme bağlanmıştır. Ayrıca ikinci tur öncesinde adaylardan birinin çekilmesi veya herhangi bir nedenle seçime katılamaması hâlinde uygulanacak usuller ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Bu hükümler, Anayasa'nın 101. maddesinde yer alan seçim modelinin uygulamaya aktarılmasını sağlamaktadır¹⁴. Böylece 2007 yılında kabul edilen çoğunluk esasına dayalı seçim modeli yeni hükümet sistemi içinde de devam ettirilmiştir. Bu yönüyle 2017 değişikliği, salt çoğunluk (%50+1) kuralını değiştiren bir düzenleme niteliği taşımamakta; söz konusu kuralı Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin temel meşruiyet mekanizmalarından biri hâline getirmektedir¹⁵.

2017 değişikliği ile Anayasa'nın 101. maddesinde aday gösterme usulü de yeniden düzenlenmiştir. Buna göre siyasi parti grupları, son milletvekili genel seçimlerinde tek başına veya birlikte en az yüzde beş oy alan siyasi partiler ile en az yüz bin seçmen cumhurbaşkanı adayını gösterebilmektedir. Böylece siyasi partilerin ortak aday belirleme imkânı genişletilmiş, seçmenlere de doğrudan aday gösterebilleme hakkı tanınmıştır. Bu değişiklik, seçim sürecine katılım kanallarını çeşitlendirmiş ve adaylık mekanizmasını yeni hükümet sistemine uyumlu hâle getirmiştir. Anayasa'nın güncel 101. maddesi, cumhurbaşkanı seçimlerinin temel anayasal çerçevesini oluşturmaktadır.¹⁶

Anayasal düzenlemelerin uygulama esasları 19 Ocak 2012 tarihli ve 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu ile belirlenmiştir. Kanunun amacı, cumhurbaşkanı seçimine, adaylarda aranacak şartlara, seçim öncesi ve seçim sonrasında gerçekleştirilecek işlemlere ilişkin usul ve esasları belirlemektir. Kanunun 2. maddesinde

¹⁴ Bakınız Anayasanın 101'inci maddesi

¹⁵ Mesut Aydın, "21.01.2017 Tarih Ve 6771 Sayılı Kanunla Yapılan Anayasa Değişikliği İle Öngörülen Yeni Hükümet Sisteminde Yönetimde İstikrar", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12, 1, 2025, 33-62.

¹⁶ Mesut Aydın, "21.01.2017 tarih ve 6771 sayılı kanunla yapılan anayasa değişikliği ile öngörülen yeni hükümet sisteminde yönetimde istikrar", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12, 1, 2025, 33-62.

cumhurbaşkanının halk tarafından seçileceği, seçimlerin genel, eşit, gizli oy, açık sayım ve döküm ilkelerine göre gerçekleştirileceği hüküm altına alınmıştır. Böylece seçim sürecinin temel demokratik ilkeleri anayasal düzenlemeyle uyumlu biçimde kanun düzeyinde güvence altına alınmıştır.

6271 sayılı Kanun, aday gösterme usullerini de ayrıntılı biçimde düzenlemektedir. Kanunun 7. maddesi uyarınca TBMM’de grubu bulunan siyasi partiler, son milletvekili genel seçimlerinde tek başına veya birlikte en az yüzde beş oy alan siyasi partiler ile en az yüz bin seçmen cumhurbaşkanı adayı gösterebilmektedir. Kanunun 8 ve 8/A maddelerinde siyasi partiler ile seçmenler tarafından aday gösterilmesine ilişkin usuller açıklanmıştır. Böylece aday belirleme süreci ayrıntılı kurallara bağlanmış, seçim sürecinde hukuki belirliliğın sağlanması amaçlanmıştır.

Kanunda dikkat çeken hususlardan biri, siyasi partilerin ortak aday gösterebilmelerine hukuki imkân tanınmasıdır. Anayasa’nın 101. maddesiyle uyumlu biçimde düzenlenen bu sistem, farklı siyasi partilerin tek bir aday etrafında birleşebilmesine olanak sağlamaktadır. Bu düzenleme seçim ittifakını doğrudan zorunlu kılmamakla birlikte, seçim öncesinde ortak hareket edilmesini kolaylaştıran hukuki araçlardan biri olarak değerlendirilebilir. Böylece cumhurbaşkanı seçimlerinde farklı siyasi eğilimlere sahip partilerin ortak aday belirleyebilmeleri mümkün hâle gelmiştir.

Cumhurbaşkanı seçimlerine ilişkin hukuki çerçevenin gelişiminde önemli aşamalardan biri de 13 Mart 2018 tarihinde kabul edilen 7102 sayılı Kanun olmuştur. Bu Kanun ile 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’a "Seçim İttifakı" başlıklı 12/A maddesi eklenmiş ve seçim ittifakları ilk kez açık biçimde kanuni statü kazanmıştır. Düzenlemeye göre seçimlere katılma yeterliliğine sahip siyasi partiler ittifak yaparak seçimlere katılabilmekte, ittifak protokolü hazırlayabilmekte, ittifak unvanı belirleyebilmekte ve Yüksek Seçim Kuruluna ortak başvuruda bulunabilmektedir. İttifakın kurulması, değiştirilmesi ve sona erdirilmesine ilişkin usuller de ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir.

7102 sayılı Kanun'un kabulü, seçim ittifaklarının hukuki niteliği bakımından önemli bir dönüşümü ifade etmektedir. Daha önce siyasi partiler arasında gerçekleştirilen seçim iş birlikleri büyük ölçüde siyasal uzlaşılara dayanırken, bu düzenleme sonrasında ittifaklar seçim hukukunun tanımladığı ve koruduğu kurumsal yapılardan biri hâline gelmiştir. Böylece seçim ittifaklarının kuruluşu, devamı ve sona ermesi kanun hükümleri çerçevesinde yürütölmeye başlanmıştır. Hukuki belirlilik ilkesi bakımından değeriendirildiğinde bu düzenleme, seçim sürecinde ortaya çıkabilecek uyumsuzlıkların çözümüne katkı sağlayan bir çerçeve oluşturmuştur.

Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus, seçim ittifaklarının hukuki statü kazanmasının salt çoğunluk (%50+1) kuralıyla aynı düzenleme kapsamında gerçekleşmemiş olmasıdır. Salt çoğunluk şartı 2007 anayasa değışikliğiyle kabul edilmiş, 2017 anayasa değışikliğiyle korunarak Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi içinde sürdürölmüştür. Seçim ittifaklarının kanuni zemine kavuşması ise 2018 yılında gerçekleşmiştir. Bu kronolojik gelişim, seçim hukukundaki kurumsal dönüşümün aşamalı biçimde ilerlediğini kanıtlar niteliktedir.

Kısacası, Parlamenter Hükümet Sisteminden Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçiş süreci birlikte değeriendirildiğinde üç aşamalı bir hukuki gelişimden söz etmek mümkündür. 1982 Anayasasının ilk şeklinde, yürütmenin ikili yapıda olduğu ve bakanlar kurulunun Meclise karşı siyasal sorumluluğunun bulunduğu parlamenter bir hükümet sistemi öngörölmüşken, bu sistem 2007 ve 2017 yılında yapılan Anayasa değışikliklerinden sonra terkedilmiştir. 31.05.2007 tarih ve 5678 sayılı Kanunla anayasada yapılan değışiklikle Cumhurbaşkanının doğrudan halk tarafından seçilmesi esası benimsenmiş fakat bakanlar kurulunun yapısına dokunulmamıştır. Daha sonra 21.01.2017 tarih ve 6771 sayılı Kanunla anayasada yapılan değışiklikle de ikili yürütme yapısı terk edilerek, tekçi bir yürütme yapısı öngörölmüş ve yürütmenin başının halkın doğrudan seçtiği Cumhurbaşkanı olması esası kabul edilmiştir.¹⁷ 2017 Anayasa değışiklik teklifinin genel gerekçesinde, mevcut hükümet

¹⁷ Mesut Aydın, "21.01.2017 Tarih ve 6771 Sayılı Kanunla Yapılan Anayasa Değışikliği ile Öngörölen Yeni Hükümet Sisteminde Yönetimde İstikrar", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Faköitesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1, 2025, s. 36.

sisteminin bir türlü istikrar üretilmediği, 1983'ten bu yana 33 yılda 21 hükümetin kurulduğu ve bu hükümetlerin ortalama ömrünün yaklaşık bir buçuk yıl sürdüğü, ayrıca siyasi hayatın istikrara kavuşturulması ve tartışmasız istikrar üreten bir sistemin benimsenmesinin öneminin açık olduğu, TBMM dengelerinin hükümeti kurma ve düşürmeden etkili olduğu bir sistem yerine, yasamanın ve yürütmenin ayrı ayrı ve doğrudan millet tarafından seçildiği bir sistemin benimsenmesinin ülkemizin şartları ve ihtiyaçlarına daha uygun olduğunun anlaşıldığı, seçim ve sistemin bizatihi istikrar üretmesi gerektiği ve istikrarı konjonktürün dalgalanmalarına bırakmanın doğru olmadığı ifade edilmiştir.¹⁸

Özetle, ilk aşamada 2007 anayasa değişikliğiyle halk tarafından seçim ve salt çoğunluk ilkesi kabul edilmiştir. İkinci aşamada 2017 anayasa değişikliğiyle Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi oluşturulmuş, salt çoğunluk (%50+1) kuralı yeni hükümet sisteminin temel unsurlarından biri olarak korunmuş ve cumhurbaşkanı ile TBMM seçimlerinin aynı gün yapılması benimsenmiştir. Üçüncü aşamada ise seçim ittifakları kanuni güvenceye kavuşturulmuş ve siyasi partiler arasındaki seçim iş birlikleri seçim hukukunun tanımladığı kurumsal yapılardan biri hâline gelmiştir.

Yapılan düzenlemeler ve meydana gelen değişim anayasa hukuku bakımından değerlendirilecek olursa, salt çoğunluk (%50+1) kuralının temel amacının cumhurbaşkanının toplumun çoğunluğunun desteğini alarak göreve başlamasını sağlamak ve yürütme organının demokratik meşruiyetini güçlendirmek olduğu görülebilir.¹⁹ İki türlü çoğunluk sistemi de bu amaca hizmet eden seçim modellerinden biri olarak kabul edilmektedir. Karşılaştırmalı siyaset literatüründe salt çoğunluk (%50+1) esasına dayanan seçim sistemlerinin adayları ve siyasi partileri daha geniş seçmen desteği aramaya yönelttiği, seçim öncesinde iş birliği ve uzlaşma eğilimlerini artırabildiği ifade

¹⁸ Turhan Kara, "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi: "Siyasal ve Bürokratik Dönüşüm", *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 3, 2, 2019, 218-234; Vedat Yılmaz ve Mehmet Şerif Yıldız, "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Üzerine Tartışmalar Ve Yeni Sistemin Etkileri", *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6, 2, 2022, 507-532.

¹⁹ Kemal Gözler, "Mayıs 2023 Seçimleri Sürecinde Ortaya Çıkan Seçim Hukukuna İlişkin Bazı Sorunlar", in Halit Aker ve Zeynel T. Kangal (Ed.), Prof. Dr. Doğan Şenyüz'e Armağan (Hukuk [Cildi]), Bursa, Ekin, 2023, s.219-250 (www.anayasa.gen.tr/2023-secimleri.pdf) (Erişim Tarihi: 5 Kasım 2023).

edilmektedir.²⁰ Bu nedenle salt çoğunluk (%50+1) kuralının hukuki gerekçesi demokratik meşruiyetin güçlendirilmesi iken, uygulamada siyasi partilerin stratejik davranışları üzerinde de önemli etkiler meydana getirebildiği görülmektedir. Konu bu çerçevede değerlendirildiğinde, seçim ittifaklarının hukuki statü kazanması tek başına yeni bir siyasal olgu meydana getirmemiş, anayasal düzeyde kabul edilen çoğunluk esaslı seçim sisteminin oluşturduğu kurumsal ihtiyaçlara cevap veren bir düzenleme niteliği taşımıştır. Hukuki düzenlemeler seçim ittifaklarının çerçevesini belirlemiş, siyasi partilerin bu çerçeve içinde geliştirdikleri iş birliği modelleri ise zamanla Türk parti sisteminin önemli unsurlarından biri hâline gelmiştir. Bu nedenle salt çoğunluk (%50+1) kuralının seçim hukukundaki işlevi, anayasal ve kanuni düzenlemelerin ötesinde siyasi partilerin rekabet stratejileri üzerinde de etki oluşturmuştur. Bu nedenle 50+1 kuralı bu bakımdan da değerlendirilmeyi gerektirmektedir. Bir sonraki bölümde bu konu seçim sistemleri teorisi, rasyonel tercih yaklaşımı ve oy maksimizasyonu perspektifinden incelenmiştir.

3. SALT ÇOĞUNLUK (%50+1) KURALININ PARTİLER ÜZERİNDEKİ STRATEJİK ETKİSİ

3.1. Seçim Sistemleri Teorisi Çerçevesinde Salt Çoğunluk (%50+1) Kuralının Stratejik Sonuçları

Seçim sistemleri, siyasal temsilin nasıl gerçekleşeceğini belirleyen hukuki kurallar bütünü olmasının yanında, siyasi partilerin rekabet stratejilerini şekillendiren kurumsal yapılar olarak tanımlanmaktadır. Seçim çevrelerinin büyüklüğü, oyların sandalyeye dönüştürülme yöntemi, seçim barajı ve çoğunluk şartı gibi unsurlar, siyasi aktörlerin seçim sürecinde izleyecekleri stratejileri şekillendirmektedir. Bu nedenle seçim sistemleri literatüründe seçim kuralları, seçmen davranışlarının yanı sıra siyasi partilerin örgütlenme biçimlerini, aday

²⁰ Robert Elgie, “Semi-presidentialism: Sub-types and Democratic Performance”, Oxford University Press, 2011. Matthew S. Shugart, ve John M. Carey, “Presidents and Assemblies: Constitutional Design and Electoral Dynamics”, Cambridge University Press, 1992.

belirleme süreçlerini ve seçim öncesi iş birliklerini açıklayan temel değişkenlerden biri olarak kabul edilmektedir.²¹

Seçim sistemlerinin siyasi davranış üzerindeki etkisini açıklayan farklı kuramsal yaklaşımların varlığından söz edilebilir. Bunlar, kurumsalcı yaklaşım ve seçim sistemleri literatürü olarak iki bölüm halinde incelenebilir. Kurumsalcı yaklaşımın temel varsayımlarından biri, siyasi kurumların aktör davranışlarını sınırlandıran ve yönlendiren teşvik mekanizmaları oluşturduğudur. Seçim sistemleri de bu kurumsal yapıların başında gelmektedir. Siyasi partiler seçimlere ilişkin kararlarını alırken, ideolojik tercihlerinden uzaklaşmamakta fakat bu kurumsal yapının oluşturduğu fırsat ve maliyetleri dikkate alarak hareket etmektedir.²² Bu durumun doğal bir sonucu olarak seçim hukukunda gerçekleştirilen değişiklikler, partilerin seçim stratejilerinde önemli dönüşümlere neden olabilmektedir²³ ve seçim sistemleri bu stratejileri belirleyen en temel nedenler arasında yer almaktadır.

Seçim sistemleri literatüründe en çok tartışılan konulardan biri çoğunluk sistemleri ile nispi temsil sistemlerinin siyasi parti sistemi üzerindeki etkileridir.²⁴ Maurice Duverger, seçim sistemlerinin parti sistemi üzerindeki etkisini açıklamak amacıyla geliştirdiği yaklaşımda, seçim kurallarının hem mekanik hem de psikolojik sonuçlar doğurduğunu ileri sürmektedir. Mekanik etki, seçim sisteminin oyların temsil edilme biçimini belirlemesiyle ilişkilidir. Psikolojik etki ise seçmenlerin ve siyasi partilerin seçim sisteminin oluşturduğu teşviklere göre davranışlarını değiştirmelerini ifade

²¹ Maurice Duverger, *“Political parties: Their Organization And Activity In The Modern State”*, Methuen, 1994. Arend Lijphart ve Don Aitkin, *“Electoral Systems And Party Systems: A Study Of Twenty-Seven Democracies, 1945-1990”*, Oxford University Press, 1994. Pippa Norris, *“Electoral Engineering: Voting Rules And Political Behavior”*, Cambridge University Press, 2004.

²² Esat am, *“Siyaset Bilimine Giriş”*, İştanbul, Der Yayınları, 2011.

²³ Josep M. Colomer, *“It's Parties That Choose Electoral Systems (or, Duverger's Laws Upside Down)”*, *Political Studies*, 53, 1, 2005, 1-21. Pippa Norris, *“Electoral Engineering: Voting Rules And Political Behavior”*, Cambridge University Press, 2004.

²⁴ Mustafa Okşar, *“oğunluku –oğulcu Demokrasi İileminde Parti İçi Demokrasi Anlayışı Ve Cumhurbaşkanlı Hükümet Sistemine Yansımaları”*, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 28, 49, 2023, 407-468.

etmektedir.²⁵ Böylece seçim sistemi, aktörlerin stratejik tercihlerini etkileyen kurumsal bir değişken hâline gelmektedir.

Duverger'in yaklaşımı daha çok tek turlu çoğunluk sistemi üzerinden geliştirilmiş olsa da daha sonraki çalışmalar iki turlu çoğunluk sistemlerinin de benzer stratejik sonuçlar üretebildiğini göstermiştir. Öte yandan, günümüzde iki turlu başkanlık seçimleri açısından bu yaklaşımın yeterli olduğunu söylemek güçtür. Çünkü iki turlu seçimlerde ilk tur, siyasi partilerin toplumsal desteklerini ölçme işlevi görürken ikinci tur çoğunluğu sağlayabilmek için yeni siyasal uzlaşmaların kurulmasına imkân tanımaktadır. Bu süreçte siyasi partiler, ilk tur sonrasında seçmen desteğini genişletebilmek amacıyla farklı partilerle iş birliği yapabilmekte veya ortak aday etrafında birleşebilmektedir.²⁶ Bizce bu durum ikinci turda partilerle ilk tur seçmen arasına mesafe koymaktadır. Böylece Duverger'in tek dereceli seçim sistemleri için öne sürdüğü yaklaşım farklı bir boyutta ele alınmayı gerekli kılmakta ve yetersiz kalmaktadır.

Türkiye ve Fransa gibi bazı devletlerde görülen cumhurbaşkanı seçimlerinde uygulanan salt çoğunluk (%50+1) kuralı da çoğunluk esasına dayalı seçim sistemleri arasındadır. Bu modelde seçimlerin ilk turunda geçerli oyların salt çoğunluğunu elde eden aday doğrudan seçilmektedir. Salt çoğunluğun oluşmaması hâlinde seçim ikinci tura kalmakta ve en fazla oy alan iki aday yeniden yarışmaktadır. Bu düzenleme güncel olarak iki seçimdir Türkiye'de uygulanmaktadır ve anayasada düzenlenmiştir. Bu durum hukuki açıdan değerlendirildiğinde, sistemin temel amacı cumhurbaşkanının toplumun çoğunluğunun desteğini alarak göreve başlamasını sağlamaktır. Bununla birlikte, seçim sistemleri teorisi bakımından aynı düzenleme siyasi partiler açısından farklı stratejik sonuçlar meydana getirme potansiyeline sahiptir.

Burada belirtilmelidir ki çoğunluk esasına dayanan seçim sistemlerinde seçim başarısı, yalnızca oy oranının yüksek olmasına

²⁵ Maurice Duverger, *Political Parties: Their Organization And Activity In The Modern State*, Methuen, 1994.

²⁶ Gary W. Cox, *Making Votes Count: Strategic Coordination In The World's Electoral Systems* Cambridge University Press, 1997. Matthew S. Shugart, ve John M. Carey, *Presidents and assemblies: Constitutional Design And Electoral Dynamics*, Cambridge University Press, 1992.

bağlı değildir, aynı zamanda çoğunluğun elde edilmesine bağlıdır. Bu nedenle yüzde otuz veya kırk düzeyindeki oy oranları siyasi partiler açısından seçim kazanmak için yeterli görülmemektedir. Bu aktörlerin bakış açısından belirleyici olan şey, yüzde elli artı bir oy eşiğinin aşılmasıdır. Bu durum, partilerin seçim stratejilerini yeniden değerlendirmelerine neden olmaktadır. Yani tek başına mutlak çoğunluğa ulaşma ihtimalinin düşük olduğu öngörülen siyasal ortamlarda partiler, farklı aktörlerle iş birliği kurmanın maliyet ve faydalarını değerlendirmeye başlamak durumunda kalmışlardır. Bu tip stratejik planlamalar çoğunlukla başkanlık vb. hükümet modellerinin görüldüğü yönetimlerde olmaktadır.

Karşılaştırmalı siyaset literatüründe iki turlu başkanlık seçimlerinin siyasi partileri seçim öncesinde veya seçimler arasında ittifak kurmaya yönelttiği uzun süredir tartışılmaktadır. Fransa, Brezilya, Şili ve birçok Latin Amerika ülkesinde başkan adaylarının ilk tur öncesinde geniş siyasal koalisyonlar oluşturduğu ya da ikinci tur sürecinde farklı partilerin desteğini aldığı bilinmektedir. Bu uygulamalar, salt çoğunluk (%50+1) esasına dayalı seçim sistemlerinin uzlaşmayı teşvik eden kurumsal etkilerinden biri olarak değerlendirilmektedir.²⁷

Türkiye'de son iki seçimdir uygulanan salt çoğunluk (%50+1) kuralı da benzer bir kurumsal teşvik mekanizması oluşturmaktadır. Seçim sistemi herhangi bir siyasi partiye ittifak kurma zorunluluğu getirmemektedir. Anayasa veya seçim kanunlarında siyasi partilerin mutlaka ortak aday çıkarması ya da seçim ittifakı oluşturması gerektiğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Öte yandan seçim sisteminin oluşturduğu çoğunluk şartı, siyasi partilerin seçim başarısını artırabilecek alternatif stratejiler geliştirmelerini sağlama potansiyeline sahiptir. Türkiye'nin çok partili yapısı düşünülecek olursa, aslında siyasi partiler bir ittifak stratejisi kurmaya zorunlu da görünmektedir. Seçim sistemi bu özelliğiyle hukuki bir zorunluluğun ötesinde, kurumsal bir teşvik üretme kapasitesi yaratmaktadır.

Kurumsal teşvik kavramı, seçim sistemlerinin siyasi aktörlerin davranışlarını dolaylı biçimde yönlendirdiğini ifade etmektedir. Seçim kuralları siyasi partilerin hangi stratejiyi tercih edeceğini

²⁷ Matthew S. Shugart, ve John M. Carey, “*Presidents And Assemblies: Constitutional Design And Electoral Dynamics*”, Cambridge University Press, 1992.

belirlememekte, farklı stratejilerin sağlayacağı maliyet ve kazanımları değiştirmektedir. Bu durumun bir sonucu olarak seçim sistemi içerisinde rasyonel davranan aktörlerin seçim kazanma olasılığını artıracak seçeneklere yöneldiği görülmektedir.²⁸ Salt çoğunluk (%50+1) kuralının siyasi partiler üzerindeki etkisi de bu çerçevede değerlendirilebilir.

Ortaya çıkan bu durumun bir sonucu olarak salt çoğunluk (%50+1) kuralının seçim ittifaklarını doğrudan yaratan temel bir hukuki düzenleme olduğu söylenemez. Öte yandan söz konusu kuralın, seçim kazanabilmek için gerekli oy oranını yükselterek siyasi partileri daha geniş seçmen desteği aramaya yöneltti kurumsal bir yapı oluşturduğunu söylemek mümkündür. Bu yapı içerisinde seçim öncesi iş birlikleri, ortak aday belirleme süreçleri ve seçim ittifakları seçim sisteminin oluşturduğu teşviklere verilen stratejik tepkiler olarak değerlendirilebilir. Bu noktada seçim sistemleri teorisi tek başına yeterli bir açıklama sunmamaktadır. Siyasi partilerin neden bu stratejileri tercih ettiğinin açıklanabilmesi için rasyonel tercih yaklaşımına başvurulması da oldukça önemlidir.

3.2. Rasyonel Tercih Yaklaşımı, Oy Maksimizasyonu ve Seçim İttifakları

Rasyonel tercih yaklaşımı, siyasal aktörlerin karar alma süreçlerinde belirli amaçlara ulaşmaya çalışan ve alternatifler arasından kendileri açısından en yüksek faydayı sağlayacak seçeneği tercih eden aktörler olduğu varsayımına dayanmaktadır. Bu yaklaşımda siyasi partiler, seçim çevresi, seçim sistemi ve rakiplerinin davranışlarını dikkate alarak stratejik kararlar almaktadır.²⁹

Rasyonel tercih yaklaşımının siyaset bilimi literatüründeki en önemli temsilcilerinden biri yukarıda da atıf yapılan Anthony Downs'tur. Downs'a göre demokratik sistemlerde siyasi partilerin temel amacı

²⁸ Gary W. Cox, "Making votes count: Strategic Coordination In The World's Electoral Systems", cambridge university press, 1997. josep m. colomer, "it's parties that choose electoral systems (or, Duverger's laws upside down)", *Political Studies*, 53, 1, 2005, 1-21.

²⁹ Anthony Downs "An Economic Theory Of Democracy", Harper ve Row, 1957. Donald P. Green, ve Ian Shapiro, "Pathologies Of Rational Choice Theory: A Critique Of Applications In Political Science", Yale University Press, 1994.

seçimleri kazanmak ve kamu yönetiminde karar alma yetkisini elde etmektir.³⁰ Söz konusu bu durumun neticesinde partiler, seçmen desteğini artırmaya yönelik stratejiler geliştirmekte ve oylarını en üst düzeye çıkarabilecek davranışları tercih etmektedir. Yine Downs'un geliştirdiği oy maksimizasyonu yaklaşımı, siyasi partilerin ideolojik tercihlerini tamamen dışlamamakta; seçim kazanma olasılığını artıracak stratejilerin çoğu zaman belirleyici hâle geldiğini kabul etmektedir. İşte partilerin bu rasyonel tercihi onların oy maksimizasyonunu hedeflemesinden kaynaklanmaktadır.

Siyasal partilerin seçim süreçlerindeki tercihleri oy maksimizasyonu yaklaşımı bağlamında değerlendirildiğinde, seçim sisteminin niteliğinin, siyasi partilerin stratejik tercihlerini doğrudan etkilediği görülmektedir. Nispi temsil sistemlerinde görece düşük oy oranlarıyla parlamentoda temsil edilmek mümkün olabilmektedir. Buna karşılık mutlak çoğunluğun esas alındığı seçim sistemlerinde seçim başarısı, belirli bir oy oranına ulaşmaktan çok gerekli çoğunluğun elde edilmesine bağlıdır.³¹ Yani ilk modelde %30 seçimi kazanırken, ikinci model de %50'nin üzeri bir oran aranmaktadır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak, seçim sisteminin belirlediği eşik yükseldikçe siyasi partilerin tek başına hareket etmelerinin maliyeti artabilmektedir. Bu durum, seçim öncesinde farklı partiler arasında iş birliği yapılmasını rasyonel bir seçenek hâline getirmektedir.³²

William H. Riker'in geliştirdiği koalisyon teorisi de seçim ittifaklarının açıklanmasında önemli kuramsal araçlardan biridir. Riker'e göre siyasal aktörler, amaçlarına ulaşabilmek için gerekli olan en küçük büyüklükteki koalisyonu kurma eğilimindedir. "Minimum kazanan koalisyon" olarak adlandırılan bu yaklaşım, koalisyonun gereğinden fazla büyümesi hâlinde elde edilecek siyasal kazanımların daha fazla aktör arasında paylaşılacağını kabul etmektedir.³³ Bu durumun doğal

³⁰ Anthony Downs "An Economic Theory Of Democracy", Harper ve Row, 1957.

³¹ Kadir Candan, Mehmet Solak ve Murat Bilgin, "Dünyada seçim sistemleri", TBMM Araştırma Hizmetleri Yayınları, 2020.

³² Gary W. Cox, "Making Votes Count: Strategic Coordination In The World's Electoral Systems", Cambridge University Press, 1997. Pippa Norris, "Electoral Engineering: Voting Rules And Political Behavior", Cambridge University Press, 2004.

³³ William H. Riker, "The Theory Of Political Coalitions", Yale University Press, 1962.

bir sonucu olarak rasyonel aktörler, hedefe ulaşabilecek en küçük koalisyonu oluşturmayı tercih edeceklerdir.

Riker'in yaklaşımı parlamenter sistemlerde kurulan hükümet koalisyonlarını açıklamak amacıyla geliştirilmiş olsa da sonraki çalışmalar bu teorelin seçim öncesi ittifakların analizinde de kullanılabileceğini ortaya koymuştur. Seçim öncesinde oluşturulan ittifaklar da belirli bir seçim hedefini gerçekleştirmek amacıyla kurulan stratejik iş birlikleridir. Hedefin mutlak çoğunluğu elde etmek olduğu seçim sistemlerinde siyasi partiler, seçim kazanabilmek için gerekli olan oy oranına ulaşabilecek büyüklükte ittifaklar oluşturmayı tercih edebilmektedir.³⁴

Koalisyon teorisi literatüründe geliştirilen bir diğer ayrım ise office-seeking ve policy-seeking yaklaşımlarıdır. Office-seeking yaklaşımına göre siyasi partilerin temel amacı yürütme gücünü elde etmek ve kamu makamlarını paylaşmaktır. Policy-seeking yaklaşımı ise partilerin ideolojik hedeflerini ve politika tercihlerini gerçekleştirmeye öncelik verdiğini kabul etmektedir.³⁵ Gerçek siyasal yaşamda bu iki motivasyon çoğu zaman birlikte bulunmaktadır. Partiler hem seçim kazanmayı hem de kendi politika tercihlerini hayata geçirebilecekleri bir yönetim yapısı oluşturmayı hedeflemektedir.

Yukarıda açıklanan yaklaşımların Türkiye'deki seçim süreçleri üzerinde de çeşitli etkiler oluşturduğunu söylemek mümkündür. Ülkemizdeki cumhurbaşkanı seçimlerinde uygulanan salt çoğunluk (%50+1) kuralı bu kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde değerlendirildiğinde, siyasi partilerin ittifak kurma eğilimini artıran güçlü bir kurumsal teşvik mekanizmasının varlığından söz edilebilir. Çünkü seçim kazanabilmek için gerekli eşik, anayasada açıkça belirtildiği üzere, salt çoğunluk (%50+1) olarak belirlenmiştir. Kamuoyu araştırmaları ve seçim sonuçları dikkate alındığında, tek başına bu çoğunluğa ulaşabilecek parti sayısının oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Böyle bir ortamda seçimlere tek başına katılmanın

³⁴ Michael Laver, ve Norman Schofield, "Multiparty Government: The Politics Of Coalition In Europe", Oxford University Press, 1990. Strøm, K., Budge, I. ve Laver, M., "Constraints On Cabinet Formation In Parliamentary Democracies", *American Journal of Political Science*, 38, 2, 1994, 303-335.

³⁵ Wolfgang C. Müller, ve Kaare Strøm, (Eds.), "Policy, Office, Or Votes? How Political Parties In Western Europe Make Hard Decisions", Cambridge University Press, 1999.

beklenen getirisi azalırken farklı partilerle iş birliği yapmanın sağlayacağı fayda artmaktadır. Rasyonel tercih yaklaşımı bakımından bu durum, ittifak kurulmasını stratejik açıdan daha avantajlı hâle getirmektedir ve siyasi partileri bu kurumsal yapılara dahil olmaları için teşvik etmektedir.

Bu noktada ülkemizde seçim ittifaklarının hukuki bir zorunluluktan kaynaklanmadığını vurgulamak oldukça önemlidir. Anayasa'nın 101. maddesi ve 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu, siyasi partilerin ittifak yapmasını zorunlu kılan herhangi bir hüküm içermemektedir. Bununla birlikte seçim sisteminin oluşturduğu kurumsal yapı, partilerin seçim kazanma olasılığını artırabilecek davranışları tercih etmelerine neden olabilmektedir. Başka bir ifadeyle, hukuki düzenleme ittifakı emretmemekte; seçim sistemi ittifakı rasyonel bir seçenek olarak sunmaktadır. Bir ittifakla veya tekil olarak seçime girme tercihi ise partilere kalmıştır.

Bu değerlendirmenin yeni kurumsalcılık yaklaşımıyla da uyumlu görüldüğünü söylemek mümkündür. Yeni kurumsalcılık, kurumların aktör davranışlarını doğrudan belirlemediğini; buna karşılık tercihlerin oluştuğu çerçeveyi şekillendirdiğini kabul eden bir yaklaşımdır.³⁶ Bu bakımdan salt çoğunluk (%50+1) kuralı siyasi partileri belirli bir davranışa zorlayan bir norm üretmemekte, seçim kazanabilmek için hangi stratejilerin daha avantajlı olduğunu değiştiren kurumsal bir teşvik mekanizması oluşturmaktadır. Siyasi partiler de bu teşvik yapısını dikkate alarak ortak aday belirleme, seçim ittifakı oluşturma veya seçim öncesinde bloklaşma gibi stratejilere yönelebilmektedir. Bu davranışlar ise siyasi partilerin stratejik tercihlerini ittifaklar üzerinden değerlendirmeyi önemli bir konu haline getirmiştir.

3.3. Salt Çoğunluk (%50+1) Kuralı ve Stratejik İttifak Davranışı: Kuramsal Çerçevenin Türkiye'ye Uygulanması

Seçim sistemleri teorisi ile rasyonel tercih yaklaşımı birlikte değerlendirildiğinde, cumhurbaşkanı seçimlerinde uygulanan salt çoğunluk (%50+1) kuralının siyasi partilerin seçim stratejileri

³⁶ Peter A. Hall, ve Rosemary C. Taylor, "Political Science And The Three New Institutionalisms", *Political Studies*, 44, 5, 1996, 936-957.

üzerinde önemli etkiler yaratma potansiyeline sahip olduğu söylenebilir. Türkiye’de uygulanmakta olan seçim sisteminin herhangi bir siyasi partiye ittifak kurma yükümlölüğü getirmediğı daha önce vurgulanmıştı. Buna rağmen salt çoğunluk (%50+1) şartı, seçim kazanabilmek için gerekli oy oranını yükselterek siyasi partilerin stratejik tercihlerini yeniden şekillendirirken, bu durum seçim ittifaklarını, hukuki bir zorunluluktan çok seçim sisteminin oluşturduğu kurumsal teşviklere verilen rasyonel bir tepki haline getirmiştir. Türkiye’de bu bağlamda değerlendirilmesi gereken, seçim ittifaklarını yeni deneyimleyen bir örnek olarak ele alınmalıdır.

Türkiye'deki parti sistemi incelendiğinde, 2000’li yılların ikinci yarısından itibaren hiçbir siyasi partinin toplumsal desteğinin tek başına cumhurbaşkanı seçilmesini sürekli olarak garanti edecek düzeye ulaşmadığı görölmektedir.³⁷ Farklı ideolojik eğilimleri temsil eden siyasi partiler belirli seçmen gruplarında güçlü desteklere sahip olmakla birlikte, mutlak çoğunluğu sağlayabilecek genişlikte bir seçmen tabanına ulaşmaları giderek güçleşmiştir. Böyle bir siyasal ortamda seçim sistemi tarafından belirlenen %50+1 eşiğı, yani salt çoğunluk, partilerin seçim öncesinde yeni stratejiler geliştirmelerini gerekli kılmıştır. Downs’un oy maksimizasyonu yaklaşımı bakımından değerlendirildiğinde bu durum beklenen bir sonuçtur. Çünkü rasyonel siyasi aktörler, seçim kazanma olasılığını artıracak davranışları tercih etmektedir.³⁸

Oy maksimizasyonu yaklaşımı, seçim ittifaklarını açıklamada güçlü bir kuramsal çerçeve sunmaktadır. Tek başına yüzde otuz veya kırk düzeyindeki oy oranına sahip bir siyasi parti açısından seçimlere bağımsız biçimde katılmak, seçim kazanma olasılığını önemli ölçüde azaltmaktadır. Buna karşılık ideolojik olarak tamamen örtüşmeyen partilerle seçim öncesinde iş birliğı yapılması, ortak aday belirlenmesi veya ortak seçim kampanyası yürütölmesi, seçim başarısı ihtimalini artırabilmektedir. Böylece ittifak kurmanın sağlayacağı siyasal fayda, tek başına hareket etmenin sağlayacağı faydanın önüne geçebilmektedir. Rasyonel tercih yaklaşımı bakımından bu tercih,

³⁷ Mesut Aydın, “21.01.2017 tarih ve 6771 Sayılı Kanunla Yapılan Anayasa Değişikliğıyle Öngörölün Yeni Hükümet Sisteminde Yönetimde İstikrar”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Faköltesi Dergisi*, 12, 1, 2025, 33-62.

³⁸ Anthony Downs, “*An Economic Theory Of Democracy*”, Harper ve Row, 1957

seçim sisteminin oluşturduğu teşvik yapısının doğal bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Örneğin Türkiye’de 2018 ve 2023 seçimlerinde siyasi partiler ortak aday gösterme yoluna gitmiş ve bazı partiler oy potansiyeli yüksek olan partilerin listelerinden seçime girmişlerdir. Bu tercih özünde rasyonel bir tercihi ifade etmektedir.

Benzer değerlendirme Riker’in minimum kazanan koalisyon teorisi bakımından da yapılabilir. Riker’e göre siyasal aktörler, hedeflerine ulaşabilecek büyüklükteki en küçük koalisyonu kurmaya çalışmaktadır.³⁹ Cumhurbaşkanı seçimlerinde bu hedef, geçerli oyların salt çoğunluğunu elde etmektir. Bu durumun bir neticesi olarak siyasi partilerin oluşturacakları ittifakların büyüklüğü de büyük ölçüde mutlak çoğunluk olan %50+1 eşiği dikkate alınarak belirlenmektedir. Başka bir ifadeyle, partiler mümkün olan en geniş ittifakı kurmaktan çok seçim kazanmaya yetecek büyüklükte bir siyasal blok oluşturmayı tercih etmektedir. Nitekim 2023 yılında Türkiye’de düzenlenen seçimlere ikiden fazla ittifakın katılmış olması bu görüşü örnekler niteliktedir. Haliyle, seçim ittifaklarının kapsamı ve bileşiminin seçim öncesindeki oy hesaplarına göre şekillendiğini söylemek mümkün hale gelmektedir.

Buraya kadar gelmişken belirtmelidir ki seçim ittifaklarının oluşumunda ideolojik yakınlık önemli bir değişken olmakla birlikte tek belirleyici unsur değildir. Koalisyon literatürü, siyasi partilerin birçok durumda ideolojik farklılıklarını ikinci planda bırakarak seçim kazanma olasılığını artırabilecek iş birliklerine yönelebildiğini göstermektedir.⁴⁰ Bu nedenle seçim ittifakları değerlendirilirken partilerin ideolojik konumları kadar seçim sisteminin oluşturduğu kurumsal teşviklerin de dikkate alınması gerekmektedir. Salt çoğunluk (%50+1) kuralı altında seçim kazanmanın temel koşulu mutlak çoğunluğa ulaşmak olduğundan, siyasi partiler farklı toplumsal kesimlerden destek alabilecek daha geniş seçim koalisyonları oluşturma eğilimi göstermektedir. Bu süreç, seçim ittifaklarının geçici seçim iş birliklerinden daha kapsamlı siyasal bloklara dönüşmesini de

³⁹ William H. Riker, “*The Theory Of Political Coalitions*”, Yale University Press, 1962.

⁴⁰ Wolfgang C. Müller, ve Kaare Strøm, (Eds.), “*Policy, Office, Or Votes? How Political Parties In Western Europe Make Hard Decisions*”, Cambridge University Press, 1999.

açıklamaktadır. Ortak aday belirlenmesi, ortak seçim kampanyalarının yürütülmesi, seçim bildirgelerinde ortak söylemlerin geliştirilmesi ve seçim sonrasında iş birliğinin sürdürülmesi gibi uygulamalar, seçim ittifaklarının kurumsallaşma sürecine işaret etmektedir. Burada kurumsallaşma, belirli bir seçim dönemine özgü taktiksel bir iş birliğinin ötesine geçerek siyasal aktörlerin gelecekteki davranışlarını da etkileyen kalıcı ilişki biçimlerinin oluşmasını ifade etmektedir. Seçim sistemi tarafından oluşturulan teşviklerin uzun süre devam etmesi hâlinde, bu stratejik davranışların zaman içerisinde kurumsallaşması beklenen bir gelişmedir.⁴¹

Siyasi partilerin ittifak yapma eğilimleri yeni kurumsalcılık yaklaşımı bakımından değerlendirildiğinde de benzer bir sonuca ulaşılmaktadır. Kurumlar, aktörlerin tercihlerini doğrudan belirlememekte; buna karşılık karar alma süreçlerinin gerçekleştiği çerçeveyi oluşturmaktadır. Siyasi partiler bu kurumsal çerçeve içerisinde seçim kazanma olasılıklarını artırabilecek stratejiler geliştirmektedir. Cumhurbaşkanı seçimlerinde uygulanan salt çoğunluk (%50+1) kuralı da siyasi partilere belirli bir davranışı emretmemekte, seçim kazanmanın maliyet ve fayda hesaplarını değiştirmektedir. Bu nedenle seçim ittifaklarının yaygınlaşması, hukuki düzenlemenin doğrudan sonucu olmaktan çok seçim sisteminin ürettiği kurumsal teşviklere verilen stratejik bir tepki niteliği taşımaktadır.⁴²

Mutlak çoğunluğu ifade eden salt çoğunluk (%50+1) kuralı Türkiye bakımından değerlendirildiğinde, siyasi rekabetin yapısını önemli ölçüde değiştiren bir yapıyla karşı karşıya kalınmıştır. Parlamenter sistem döneminde siyasi partiler büyük ölçüde kendi oy oranlarını artırmaya odaklanırken, cumhurbaşkanı seçimlerinde mutlak çoğunluğun aranması daha geniş seçmen koalisyonlarının oluşturulmasını teşvik etmiştir. Türkiye’de son iki dönemdir görülen manzara bu görüşü doğrulayan önemli örneklerdir. Böylece seçim rekabeti tek tek siyasi partiler arasında gerçekleşen bir yarış olmaktan uzaklaşarak seçim öncesinde oluşturulan siyasal bloklar arasında

⁴¹ Pippa Norris, “*Electoral Engineering: Voting Rules And Political Behavior*”, Cambridge University Press, 2004. Peter A. Hall, ve Rosemary C. R. Taylor, “Political science and the three new institutionalisms”, *Political Studies*, 44, 5, 1996, 936-957.

⁴² Peter A. Hall, ve Rosemary C. R. Taylor, “Political Science And The Three New Institutionalisms”, *Political Studies*, 44, 5, 1996, 936-957.

gerçekleşen bir rekabet niteliği kazanmıştır. Bu dönüşüm, seçim sisteminin parti sistemi üzerindeki kurumsal etkisinin somut örneklerinden biri olarak değerlendirilebilir.

Bu değerlendirmeler ışığında salt çoğunluk (%50+1) kuralının seçim ittifaklarını hukuken zorunlu hâle getirdiğini söylemek mümkün değildir. Buna karşılık söz konusu kural, siyasi partilerin seçim kazanma stratejilerini yeniden şekillendiren güçlü bir kurumsal teşvik mekanizması oluşturmaktadır. Oy maksimizasyonu, minimum kazanan koalisyon ve yeni kurumsalcılık yaklaşımları birlikte değerlendirildiğinde, seçim öncesinde kurulan ittifakların büyük ölçüde bu teşvik yapısının ürettiği rasyonel davranış biçimleri olduğu anlaşılmaktadır. Bu kuramsal çerçeve, bir sonraki bölümde 2018 ve 2023 Cumhurbaşkanı seçimlerinde kurulan Cumhur İttifakı, Millet İttifakı ve diğer seçim ittifaklarının oluşum süreçlerinin değerlendirilmesine analitik temel sağlayacaktır.

4. YÖNTEM

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanmış olup doküman analizi yöntemi kullanılarak yürütölmüştür. Doküman analizi, araştırma konusu ile ilişkili yazılı kaynakların sistematik biçimde incelenmesine ve yorumlanmasına dayanan bir veri toplama yöntemidir. Çalışmada cumhurbaşkanı seçim sürecinde uygulanan mutlak çoğunluk kuralının seçim ittifaklarının ortaya çıkışı ve kurumsallaşması üzerindeki etkisi incelendiğinden, anayasal ve yasal düzenlemeler ile resmî seçim verileri temel veri kaynaklarını oluşturmuştur. Elde edilen veriler seçim sistemleri teorisi, rasyonel tercih yaklaşımı ve yeni kurumsalcılık çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın inceleme evrenini, Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin uygulanmaya başladığı 2018 ve 2023 cumhurbaşkanı seçimleri oluşturmaktadır. İnceleme kapsamı, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi öncesindeki uygulamalar yerine yeni hükümet sisteminin yürürlüğe girmesinden sonraki ilk iki cumhurbaşkanı seçimi ile sınırlandırılmıştır. Bu seçimlerin tercih

edilmesinin temel nedeni, salt çoğunluk kuralının anayasal sistem içerisinde fiilen uygulandığı ve seçim ittifaklarının hukuki zeminde şekillendiğı ilk iki seçim olmasıdır. Böylece seçim ittifaklarının zaman içerisindeki gelişimi ve kurumsallaşma eğilimi karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Araştırma kapsamında başta 1982 Anayasası'nın 101. maddesi olmak üzere 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu ve seçim ittifaklarının hukuki çerçevesini oluşturan 7102 sayılı Kanun incelenmiştir. Hukuki düzenlemelerin yanı sıra Yüksek Seçim Kurulunun 2018 ve 2023 cumhurbaşkanlığı ile milletvekili genel seçimlerine ilişkin kesin sonuçları değerlendirilmiş; seçim sistemleri, seçim ittifakları, koalisyon teorileri, rasyonel tercih yaklaşımı ve yeni kurumsalcılık literatürü kuramsal çerçevenin oluşturulmasında kullanılmıştır.

Verilerin analizinde betimsel ve karşılaştırmalı değerlendirme yöntemi benimsenmiştir. Bu kapsamda seçim ittifakları; resmî seçim ittifakının varlığı, ortak siyasal blok oluşturulması, seçim öncesi koordinasyon mekanizmaları, ittifak protokolünün hazırlanması, ortak cumhurbaşkanı adayı veya ortak aday desteğı, ortak seçim stratejisinin benimsenmesi, salt hedefi doğrultusunda hareket edilmesi, milletvekili seçimlerinde iş birliği yapılması ve seçim sonrasında blok siyasetinin devamlılığı göstergeleri üzerinden analiz edilmiştir. Böylece salt çoğunluk kuralının siyasal partilerin seçim stratejileri üzerindeki etkisi ile seçim ittifaklarının kurumsallaşma düzeyi bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmiştir.

5. SALT ÇOĞUNLUK (%50+1) KURALI VE İTTİFAKLARIN KURUMSALLAŞMASI: 2018 VE 2023 SEÇİMLERİ

İlk kez 2007 yılında anayasada gerçekleştirilen değişiklikle birlikte parlamenter sistemden kopuşun başladığını söylemek mümkündür. Bu değişiklikle, cumhurbaşkanının halk tarafından seçildiği, yarı başkanlık benzeri bir sisteme geçilmiştir. 2002’den bu yana bir seçim hariç tüm seçimlerde tek başına iktidar olan Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti), Recep Tayyip Erdoğan öncülüğünde yeni bir sisteme geçilmesini istemiştir. Bu sistem değişikliğinin başlangıç uygulaması ise 2014 seçimleri olmuştur. Bu isteğin şiddetinin artmasına neden olan en önemli olay ise 15 Temmuz Darbe Girişimi olmuştur.⁴³ Bu durumun bir neticesi olarak askeri müdahalelerin ve vesayetın etkisini kırmak amacıyla yapılan düzenlemeler, sistem değişikliğiyle desteklenmiştir ve yürütmeyi güçlendiren Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ne geçiş tartişmaları hararet kazanmıştır.

Türkiye’de seçim ittifakı pratiğinin ilk işaretleri, cumhurbaşkanının halk tarafından ilk kez doğrudan seçildiği 2014 Cumhurbaşkanı seçiminde görülmüştür. Her ne kadar bu seçimde seçim ittifaklarını düzenleyen hukuki bir ereve bulunmasa da, cumhurbaşkanının geçerli oyların salt çoğunluğunu almasını ngren seçim sistemi, siyasi partileri ortak aday arayışına yöneltmiştir. Bu yönüyle 2014 seçimi, resmî seçim ittifaklarının ortaya çıkışından önce geliştirilen stratejik iş birliği modelleri bakımından önemli bir dönüm noktası niteliğindedir.

2014 Cumhurbaşkanı seçiminde CHP ile MHP, farklı ideolojik konumlarına rağmen Ekmeleddin İhsanoğlu üzerinde uzlaşarak ortak bir "atı aday" stratejisi geliştirmiştir. Daha sonra Demokrat Parti (DP), Büyük Birlik Partisi (BBP) ve bazı küçük siyasi partiler de bu adaylığı desteklemiştir. Buna karşılık Halkların Demokratik Partisi (HDP) kendi adayı Selahattin Demirtaş ile seçime katılmış, Ak Parti ise Recep Tayyip Erdoğan’ı aday göstermiştir. CHP ile MHP’nin ortak aday üzerinde uzlaşması, seçim mevzuatında resmî ittifak düzenlemesi

⁴³ Namık Kemal ztrk, “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin Temel Dinamikleri”, *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 6, 15, 2019, 54

bulunmayan bir dönemde gerçekleşmesine rağmen, mutlak çoğunluk kuralının siyasi partileri daha geniş seçmen desteği sağlayabilecek adaylar etrafında iş birliğine yöneltebildiğini göstermektedir. İhsanoğlu'nun uluslararası diplomasi deneyimi, muhafazakâr kimliği ve milliyetçi çevrelerle kurduğu ilişki dikkate alındığında, farklı seçmen gruplarına hitap edebilecek merkezde bir aday profili oluşturulmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Bu tercih, seçim sisteminin siyasal aktörleri daha kapsayıcı aday arayışına yönelten etkisinin erken örneklerinden biri olarak değerlendirilebilir.

2014 seçimlerinde geliştirilen çatı aday modeli seçim sonucunu değiştirmemiş olsa da, sonraki yıllarda ortaya çıkan ittifak siyasetinin önemli bir öncülü olmuştur. Nitekim 2018 yılında seçim ittifaklarının hukuki statü kazanmasıyla birlikte ortak aday arayışı ve seçim öncesi iş birliği daha kurumsal bir nitelik kazanmış, 2023 seçimlerinde ise ortak politika belgeleri, koordinasyon mekanizmaları ve uzun müzakere süreçleriyle daha ileri bir aşamaya ulaşmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, 2014 Cumhurbaşkanı seçimi resmî seçim ittifaklarının başlangıcı olarak kabul edilemese de, salt çoğunluk kuralının siyasi partilerin stratejik davranışları üzerindeki etkisini gösteren ilk uygulama örneğini oluşturmuştur. Bu nedenle 2018 ve 2023 seçimlerinde gözlenen ittifaklaşma süreci, 2014 seçiminde ortaya çıkan çatı aday deneyiminden bağımsız düşünülemez.

5.1. 2018 Seçimlerinde İttifakların Ortaya Çıkışı

2017 yılında anayasada gerçekleştirilen değişikliğin tartışması uzun yıllardır yapılırken hukuki girişimlerin başlangıç noktası 2007 anayasa değişikliği olmuştur. Tabi bu süreci hazırlayan yalnız siyasi aktör söylem ve eylemleri değil, çeşitli toplumsal olaylarda olmuştur. AK Parti sistem değişikliği için gerekli desteği 15 Temmuz Kalkışması sonrası pek çok konuda birlikte hareket etmeye başladığı Milliyetçi Hareket Partisi'nden (MHP) sağlamıştır. MHP lideri Devlet Bahçeli'nin 11 Ekim 2016 tarihinde meclis grup toplantısında sistem ile alakalı bir çağrıda bulunmuştur: “ya cumhurbaşkanı anayasal suç işlememek için anayasal sınırlarına çekilmeli ya da yeni bir sisteme

geçilmelidir.”⁴⁴ Bu çağrının ardından AK Parti üyeleri hiç vakit kaybetmeden çalışmaları başlatmış ve 10 Aralık 2016 tarihinde değişiklik teklifi meclise sunulmuştur. Anayasa Komisyonu’nda gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde teklif maddelerinde bazı değişiklikler yapıldıktan sonra teklif Meclis Genel Kurulu’na sunulmuştur.⁴⁵ 18 maddelik Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nda Değişiklik Yapılmasına Dair 6771 Sayılı Kanun mecliste AK Parti ve MHP üyelerinin oyuyla kabul edilmiş, halkın iradesine danışılmak üzere referanduma götürülmüştür. 16 Nisan 2017 tarihinde yapılan referandum sonucunda %51,18 Evet oyu ile yeni anayasa değişikliği kabul edilmiştir.⁴⁶ Bu anayasa değişikliği ile birlikte Türkiye’deki hükümet modeli hukuki olarak resmen değiştirilmiştir ve 2018 yılında gerçekleştirilen seçimle birlikte uygulamaya geçmiştir.⁴⁷

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin ilk kez uygulandığı 24 Haziran 2018 seçimleri, Türkiye’de seçim ittifaklarının kurumsal nitelik kazandığı ilk seçim olarak siyasal tarihte önemli bir yere sahiptir. 2007 yılında kabul edilen ve 2017 anayasa değişikliği sonrasında da korunan salt çoğunluk şartı, ilk kez yeni hükümet sistemi içerisinde uygulanmış; siyasi partiler seçim stratejilerini bu kurumsal çerçeve doğrultusunda yeniden şekillendirmiştir. Aynı dönemde 13 Mart 2018 tarih ve 7102 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile seçim ittifaklarının hukuki statü kazanması, anayasal düzenlemelerin siyasal aktörlerin davranışları üzerindeki etkisini daha görünür hâle getirmiştir. 298 sayılı kanuna eklenen 12/A maddesi ittifak olgusunu geniş biçimde seçim mevzuatına kazandırmıştır.⁴⁸

⁴⁴ Bakınız Sözcü. (2016, Ekim). *Bahçeli’nin İsteğiyle Başkanlık Sistemi Meclis’e Geliyor*. <https://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/bahcelinin-istegiyle-baskanlik-sistemi-meclise geliyor-1443024/>

⁴⁵ Ömer Şafak Kalkar ve Aysun Yemen Öcal, “Bir İçerik Analizi: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi”, *Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1, 2, 2020, 4.

⁴⁶ Yüksek Seçim Kurulu. (2017). *16 Nisan 2017 halkoylaması kesin sonuçları*. <http://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2017Referandum/2017HO-Ornek134.pdf>

⁴⁷ Bilal Tunç, “Türk Anayasa Tarihinde Cumhurbaşkanının Halk Tarafından Seçilmesini Sağlayan 2007 Anayasa Değişikliği Üzerine Bir İnceleme”, *Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 32, 2025, 31-51.

⁴⁸ Bakınız 7102 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2018). *Resmî Gazete* (Sayı: 30357, 16 Mart 2018).

Ülkemizde siyasi parti ittifaklarının ilk kez 2018 yılında yapılan düzenlemeyle görüldüğünü söylemek mümkün değildir. 2018 seçimlerine kadar siyasi partiler arasında seçim dönemlerinde farklı düzeylerde iş birlikleri kurulmuş olmakla birlikte, bu iş birlikleri seçim mevzuatında açık biçimde tanımlanan kurumsal bir yapı niteliği taşımamaktaydı. Örneğin yukarıda da söz edilen 2014 seçimlerinde CHP ve MHP ortak aday gösterme stratejisi, mevzuata dayalı olmayan bir erken dönem siyasi parti ittifakı niteliğindedir. 2018 yılında yürürlüğe giren seçim ittifakı düzenlemesi ile birlikte siyasi partiler ortak protokol hazırlayarak seçimlere katılabilmiş, ittifak unvanı kullanabilmiş ve milletvekili seçimlerinde ortak hareket edebilmiştir. Böylece seçim ittifakları siyasal uygulamanın yanında hukuki bir kurum niteliği de kazanmıştır. Bu gelişmenin Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin ilk seçiminde ittifak siyasetinin kurumsal temelini oluşturduğunu söylemek mümkündür. Nitekim 2018 seçimlerinde kurulan Cumhurbaşkanlığı İttifakı ve Millet İttifakı bu görüşün açık temsilcileridir.

2018 seçimlerinin en dikkat çekici gelişmelerinden biri Cumhurbaşkanlığı İttifakı'nın resmî seçim ittifakı olarak seçimlere katılmasıdır. AK Parti ve MHP arasında kurulan bu ittifak, daha önce farklı siyasal süreçlerde gelişen iş birliğinin seçim hukukunda tanımlanan kurumsal bir yapıya dönüşmesini sağlamıştır. BBP de cumhurbaşkanı seçiminde Recep Tayyip Erdoğan'ı destekleyerek bu blok içerisinde yer almıştır. Cumhurbaşkanı seçiminde Recep Tayyip Erdoğan geçerli oyların %52,59'unu alarak ilk turda seçilmiştir.⁴⁹ Milletvekili seçimlerinde ise AkKParti %42,56 oy oranıyla 295 milletvekili, MHP %11,10 oy oranıyla 49 milletvekili kazanmıştır.⁵⁰ Bu sonuçlar, Cumhurbaşkanlığı İttifakı'nın hem cumhurbaşkanı hem de parlamento seçimlerinde ortak strateji geliştirdiğini göstermektedir.

Cumhurbaşkanlığı İttifakı'nın oluşum süreci, ikinci bölümde açıklanan rasyonel tercih yaklaşımıyla uyumludur. İttifakı oluşturan partiler, kendi seçmen tabanlarını korurken ortak aday etrafında birleşerek salt eşliğini aşmayı hedeflemiştir. Bu strateji, seçim sisteminin oluşturduğu kurumsal teşvik yapısına verilen rasyonel bir tepki olarak

⁴⁹ Tablo 1. 2018 Cumhurbaşkanlığı Seçimi Sonuçları.

⁵⁰ Tablo 2. 2018 Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları

değerlendirilebilir. Ortak aday belirlenmesi, seçim kampanyasının büyük ölçüde ortak söylem üzerinden yürütülmesi ve seçim sonrasında iş birliğinin devam etmesi, ittifakın seçim dönemine özgü geçici bir uzlaşının ötesine geçtiğini göstermektedir. Yani 2018 sonrasında Cumhuriyet İttifakı seçim döneminin ötesine taşınmış ve siyasal blok niteliği kazanmıştır. Bununla birlikte sonraki yıllarda ittifakın bileşiminde değişimler yaşanmış, bu süreç 2023 seçimleri sonrasında daha belirgin hâle gelmiştir. Bu duruma ilişkin tartışmalar bir sonraki bölümde ele alınmıştır.

2018 seçimlerinin ikinci önemli gelişmesi ise Millet İttifakı'nın kurulmasıdır. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), İYİ Parti (İYİ), Saadet Partisi (SP) ve Demokrat Parti (DP) tarafından oluşturulan bu ittifak, Cumhuriyet İttifakı'na karşı seçim öncesinde geliştirilen alternatif bir siyasal blok niteliği taşımaktadır. Bu seçim sürecinde, milletvekili seçimlerinde ittifak kapsamında hareket edilmesine karşın cumhurbaşkanı seçiminde ortak aday belirlenmemiş; CHP Muharrem İnce'yi, İYİ Meral Akşener'i, SP ise Temel Karamollaoğlu'nu aday göstermiştir.

2018 yılında gerçekleştirilen cumhurbaşkanı seçim sonuçları incelendiğinde Muharrem İnce'nin %30,64, Meral Akşener'in %7,29 ve Temel Karamollaoğlu'nun %0,89 oranında oy aldığı görülmektedir.⁵¹ Bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde, Millet İttifakı içerisinde yer alan partilerin seçmen desteğinin önemli bir bölümünü temsil ettiği anlaşılmaktadır. Buna rağmen ortak aday çıkarılmamış olması, ittifakın kurumsallaşma düzeyinin henüz Cumhuriyet İttifakı kadar gelişmediğini göstermektedir. Öte yandan milletvekili seçimlerinde ortak hareket edilmesi ve seçim öncesinde resmî ittifak protokolünün oluşturulması, ittifak siyasetinin kurumsallaşması bakımından önemli bir başlangıç niteliği taşımaktadır.

2018 seçimleri, seçim rekabetinin tek tek siyasi partiler arasında gerçekleşen klasik yapıdan uzaklaşarak ittifaklar arasında gerçekleşen yeni bir modele yöneldiğini göstermiştir. Seçim kampanyalarında partilerin kendi programları kadar ittifakların ortak söylemleri de öne

⁵¹ Bakınız tablo 2

ıkmış; seçmen tercihleri giderek siyasal bloklar üzerinden şekillenmeye başlamıştır. Böylece seçim sistemi tarafından oluşturulan çoğunluk şartı, siyasal rekabetin yapısını değiştiren kurumsal bir unsur hâline gelmiştir. Böylece seçim rekabeti büyük ölçüde ittifaklar arasında yürütülen blok siyasetine dönüşmüş, siyasi partiler tek başlarına yarışan aktörler olmaktan çok daha geniş seçim koalisyonlarının bileşenleri hâline gelmiştir. Bu dönüşümün 2023 seçimlerinde daha belirgin biçimde gözlendiğini söylemek mümkündür.

5.2. 2023 Seçimlerinde İttifakların Genişlemesi

14 Mayıs 2023 tarihinde gerçekleştirilen Cumhurbaşkanı ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri, 2018 yılında hukuki statü kazanan seçim ittifaklarının daha gelişmiş bir kurumsal yapıya ulaştığını gösteren ikinci uygulama olmuştur. 2018 seçimlerinde iki temel ittifak etrafında şekillenen siyasal rekabet, 2023 seçimlerinde daha fazla siyasi partinin yer aldığı çok aktörlü bir blok yapısına dnşmştir. Seçim öncesinde yürütülen müzakerelerin kapsamı genişlemiş, ortak politika belgeleri hazırlanmış, seçim kampanyaları büyük ölçüde ittifak kimliği üzerinden yürütülmüş ve siyasi partiler cumhurbaşkanı seçiminde ortak aday belirleme konusunda önceki döneme göre daha ileri düzeyde koordinasyon sağlamıştır.⁵² Bu gelişmeler, seçim ittifaklarının seçim dönemine özgü teknik iş birliklerinin ötesine geçerek siyasal rekabetin temel örgütlenme biçimlerinden biri hâline geldiğini göstermektedir.

2023 seçimlerinin en dikkat çekici gelişmelerinden biri kamuoyunda **Altılı Masa** olarak adlandırılan siyasal iş birliğinin ortak cumhurbaşkanı adayı etrafında bütünleşmesidir. CHP, İYİ, SP, Demokrasi ve Atılım Partisi, Gelecek Partisi ile DP yaklaşık bir yıl süren müzakere süreci sonunda Kemal Kılıçdaroğlu'nun ortak adaylığı üzerinde uzlaşmıştır. Bu süreçte düzenli liderler toplantıları gerçekleştirilmiş, anayasal değişiklik nerileri hazırlanmış,

⁵² Cumhuriyet Halk Partisi, Ortak Politikalar Mutabakat Metni, 2023, erişim: <https://chp.org.tr/yayin/ortak-politikalar-mutabakat-metni>

"Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem Mutabakat Metni"⁵³ ile "Ortak Politikalar Mutabakat Metni"⁵⁴ kamuoyu ile paylaşılmış ve seçim sonrasında izlenecek geçiş sürecine ilişkin yol haritaları açıklanmıştır. Böylece ittifak, seçim döneminde kurulmuş geçici bir iş birliğinden daha kapsamlı bir siyasal koordinasyon mekanizmasına dönüşmüştür.

2018 seçimlerinde Millet İttifakı bünyesinde yer alan partiler milletvekili seçimlerinde birlikte hareket etmiş olsalar da cumhurbaşkanı seçiminde ortak aday üzerinde uzlaşamamışlardı. Buna karşılık 2023 seçimlerinde ortak aday belirlenmesi, ortak politika belgelerinin hazırlanması ve seçim kampanyasının büyük ölçüde ortak söylem üzerinden yürütülmesi, ittifak siyasetinin kurumsallaşma düzeyinde önemli bir ilerleme yaşandığını göstermektedir. Bu gelişme, ikinci bölümde ele alınan seçim sistemleri teorisi ile rasyonel tercih yaklaşımının öngörülerıyla de uyumludur. Çünkü salt çoğunluk şartı, birbirinden farklı siyasal geleneklere sahip partileri seçim kazanma olasılığını artıracak ortak bir strateji geliştirmeye yöneltmiştir. Böylece seçim sisteminin oluşturduğu kurumsal teşvik mekanizması, siyasi partiler arasında daha kapsamlı koordinasyon süreçlerinin oluşmasına katkı sağlamıştır.

Bu seçim döneminde Cumhur İttifakı da 2023 seçimlerinde önceki döneme göre daha geniş bir siyasal blok görünümü kazanmıştır. AK Parti ile MHP'nin oluşturduğu ittifaka BBP ve YRP de katılmış,⁵⁵ böylece 2018 yılında başlayan iş birliği yeni aktörlerin desteğiyle genişlemiştir. Cumhurbaşkanı seçimlerinin ilk turunda Recep Tayyip Erdoğan geçerli oyların %49,52'sini almış, milletvekili seçimlerinde ise ittifakı oluşturan partiler TBMM'de çoğunluğu sağlayacak sandalye sayısına ulaşmıştır (Bkz. Tablo 5 ve Tablo 6). Bu tablo, cumhurbaşkanlığı ve parlamento seçimlerinin eş zamanlı yapılmasının siyasi partileri iki seçim bakımından ortak strateji geliştirmeye yönelttiğini göstermektedir.

⁵³ Deva Partisi, Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem. Erişim: <https://cdn.devapartisi.org/guclendirilmis-parlamenter-sistem/Guclendirilmis-Parlamenter-Sistem-Mutabakat-Metni.pdf>

⁵⁴ Cumhuriyet Halk Partisi, Ortak Politikalar Mutabakat Metni, 2023, erişim: <https://chp.org.tr/yayin/ortak-politikalar-mutabakat-metni>

⁵⁵ Adalet ve Kalkınma Partisi. 2023 Seçim Beyannamesi, erişim: <https://www.akparti.org.tr/secimbeyannamesi/>

Cumhur İttifakı'nın genişlemesi, seçim sisteminin oluşturduğu çoğunluk şartının iktidar bloğu bakımından da etkisini sürdürdüğünü göstermektedir. 2018 seçimlerinde iki temel aktör etrafında şekillenen ittifak yapısı, 2023 seçimlerinde daha fazla partinin katılımıyla genişlemiş; farklı seçmen gruplarına ulaşabilme amacı seçim stratejisinin önemli unsurlarından biri hâline gelmiştir. Bu durum, ittifak siyasetinin muhalefet partileriyle sınırlı bir olgu olmadığını, iktidar blokunun da salt çoğunluk hedefi doğrultusunda benzer kurumsal teşvikler altında hareket ettiğini göstermektedir.

2023 seçimlerinin dikkat çeken gelişmelerinden biri de Emek ve Özgürlük İttifakı'nın cumhurbaşkanı seçiminde izlediği strateji olmuştur. İttifakı oluşturan siyasi partiler milletvekili seçimlerinde ortak hareket etmekle birlikte cumhurbaşkanı seçiminde kendi adaylarını çıkarmamış ve Kemal Kılıçdaroğlu'nu destekleme yönünde siyasal bir tercih geliştirmiştir. Hukuki açıdan değerlendirildiğinde bu durum resmî bir seçim ittifakı niteliği taşımamaktadır. Buna karşın seçim sistemi perspektifinden bakıldığında, salt çoğunluk şartının oluşturduğu kurumsal teşvik mekanizmasının farklı bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Başka bir ifadeyle, seçim mevzuatında yer almayan bu iş birliği modeli de siyasal aktörlerin çoğunluğu sağlayabilecek ortak aday etrafında konumlanma eğilimini göstermektedir.

Bu yönüyle 2023 seçimleri, resmî seçim ittifaklarının yanında resmî nitelik taşımayan siyasal bloklaşmaların da belirginleştiği bir seçim olmuştur. Seçim hukukunda tanımlanan ittifak mekanizmaları ile seçim öncesinde geliştirilen siyasal koordinasyon süreçleri birlikte değerlendirildiğinde, salt çoğunluk kuralının farklı ideolojik konumlara sahip aktörleri ortak hedef doğrultusunda hareket etmeye yönelten etkisi daha görünür hâle gelmektedir. Böylece 2018 yılında hukuki zemine kavuşan ittifak siyaseti, 2023 seçimlerinde hem resmî ittifaklar hem de blok siyaseti üzerinden daha kapsamlı bir siyasal rekabet modeline dönüşmüştür.

2023 seçimlerinin önceki seçimlerden ayrıldığı en önemli yönlerden biri, cumhurbaşkanı seçimlerinin ilk kez ikinci tura kalmasıdır.

Cumhurbaşkanı seçilebilmek için gerekli olan salt çoğunluk şartı ilk turda sağlanamamış; Recep Tayyip Erdoğan geçerli oyların %49,52'sini, Kemal Kılıçdaroğlu ise %44,88'ini almıştır. ATA İttifakı'nın cumhurbaşkanı adayı Sinan Oğan'ın %5,17 oranında oy alması seçimlerin ikinci tura taşınmasında belirleyici olmuştur.⁵⁶ Böylece anayasal düzenlemede öngörülen iki turlu seçim sistemi ilk kez fiilen uygulanmış ve siyasi aktörlerin ikinci tur stratejileri seçim sürecinin önemli bir parçası hâline gelmiştir.

İkinci tur sürecinde siyasi partiler ve ittifaklar, ilk tur sonuçlarını dikkate alarak yeni siyasal pozisyonlar geliştirmiştir. ATA İttifakı'nı oluşturan partiler arasında ortak bir tutum ortaya çıkmamış; ittifakın cumhurbaşkanı adayı Sinan Oğan Recep Tayyip Erdoğan'ı desteklediğini açıklarken,⁵⁷ ittifakın diğer önemli bileşenlerinden Zafer Partisi farklı bir siyasal tercih benimseyerek Kemal Kılıçdaroğlu ile protokol imzalamıştır.⁵⁸ Böylece ilk turda ortak aday etrafında birleşen bir ittifakın ikinci tur sürecinde ortak siyasal tutumunu koruyamadığı görülmüştür. Bu gelişme, seçim ittifaklarının seçim öncesinde kurumsal bir görünüm kazanmasının seçim sonrasında aynı ölçüde sürdürülebileceğini garanti etmediğini göstermektedir.

İkinci tur seçim süreci, salt çoğunluk kuralının siyasal aktörler üzerindeki stratejik etkisini de açık biçimde ortaya koymuştur. İlk turda kendi siyasal kimlikleriyle yarışan adaylar ve partiler, ikinci turda seçimin sonucunu etkileyebilecek seçmen gruplarına ulaşabilmek amacıyla farklı söylem ve müzakere stratejileri geliştirmiştir. Cumhurbaşkanı adaylarının kampanyalarında daha geniş seçmen kesimlerine hitap eden mesajlara ağırlık verilmesi, siyasi partiler arasında yeni görüşmelerin yapılması ve farklı toplumsal grupların desteğinin kazanılmasına yönelik girişimler, iki turlu seçim sisteminin oluşturduğu kurumsal teşvik mekanizmasının doğal sonuçları olarak değerlendirilebilir. Bu durum, seçim sistemleri

⁵⁶ Bakınız Tablo 4

⁵⁷ BBC News Türkçe, Sinan Oğan İkinci Turda Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı Destekleyeceğini Açıkladı, 2023, erişim: <https://www.bbc.com/turkce/articles/cgx15nn2q51o>

⁵⁸ BBC News Türkçe, Özdağ'ın Kılıçdaroğlu'na Desteği Ve İki Liderin İmzaladığı Protokol Diyarbakır'da Nasıl Yorumlandı?, 2023, erişim: <https://www.bbc.com/turkce/articles/cd14wn5l8y2o>

teorisinin öngördüğü biçimde, çoğunluğu sağlayabilmek için siyasal aktörlerin davranışlarını yeniden şekillendirdiğini göstermektedir.

2023 seçimleri sonrasında ittifakların gelişim süreci incelendiğinde ise seçim öncesinde kurulan bütün blokların aynı ölçüde devamlılık göstermediği görülmektedir. Cumhuriyet İttifakı'nın çekirdek yapısını oluşturan AK Parti ile MHP arasındaki siyasal iş birliği devam etmiş olmakla birlikte, seçim sürecinde ittifaka katılan YRP, sonraki dönemde farklı siyasal tercihler benimsemiş ve 2024 Mahalli İdareler Genel Seçimlerine kendi adaylarıyla katılmıştır. Bu durum, ittifakın genişletilmiş yapısının seçim sonrasında bütünüyle korunamadığını göstermektedir. Buna karşılık AK Parti ve MHP arasında 2018 yılında başlayan siyasal iş birliğinin sürmesi, Cumhuriyet İttifakı'nın çekirdek yapısının devam ettiğine işaret etmektedir.

Benzer biçimde, 2023 seçimlerinde ortak cumhurbaşkanı adayı etrafında birleşen Altılı Masa da seçim sonrasında aynı kurumsal yapıyı koruyamamıştır. Seçim öncesinde gerçekleştirilen düzenli liderler toplantıları, ortak politika belgeleri ve koordinasyon mekanizmaları seçimlerin tamamlanmasının ardından sona ermiş; ittifakı oluşturan partiler farklı siyasal stratejiler izlemeye başlamıştır. Bu gelişme, seçim döneminde yüksek düzeyde kurumsal koordinasyon sağlayan bir ittifakın seçim sonrasında aynı bütünlük içerisinde varlığını sürdüremeyebileceğini göstermektedir. Emek ve Özgürlük İttifakı ile ATA İttifakı bakımından da benzer bir tablo ortaya çıkmış; seçim sürecinde geliştirilen iş birliği modelleri seçim sonrasında farklı yönelimlere evrilmiştir.

Bu değerlendirmeler birlikte ele alındığında, 2023 seçimleri ittifak siyasetinin kurumsallaşmasının 2018 yılına göre daha ileri bir aşamaya ulaştığını göstermektedir. Seçim öncesi koordinasyon mekanizmalarının gelişmesi, ortak aday belirleme süreçlerinin kurumsallaşması, ortak politika belgelerinin hazırlanması ve seçim kampanyalarının blok kimliği üzerinden yürütülmesi bu gelişimin temel göstergeleri arasında yer almaktadır. Bununla birlikte seçim sonrasında ittifakların farklı düzeylerde çözülmesi, kurumsallaşmanın seçim öncesi iş birliği ile seçim sonrası siyasal süreklilik bakımından

aynı düzeyde gerçekleşmediğini göstermektedir. Bu nedenle seçim ittifaklarının kurumsallaşması tek boyutlu bir süreç olarak değerlendirilmemelidir.

Bu çerçevede hazırlanan Tablo 8, 2023 Cumhurbaşkanı seçimlerinde kurulan ittifakların kurumsallaşma göstergelerini seçim öncesi ve seçim sonrası gelişmeler birlikte dikkate alınarak özetlemektedir. Tablo incelendiğinde seçim öncesi dönemde bütün büyük ittifakların resmî veya fiilî koordinasyon mekanizmaları geliştirdiği, ortak seçim stratejileri oluşturduğu ve salt çoğunluk hedefi doğrultusunda hareket ettiği görülmektedir. Buna karşılık seçim sonrasında blok siyasetinin devamlılığı bakımından ittifaklar arasında önemli farklılıklar ortaya çıkmıştır. Cumhuriyet İttifakı çekirdek yapısını korurken genişletilmiş bileşiminde değişimler yaşamış; Altılı Masa seçim sonrasında dağılmış; Emek ve Özgürlük İttifakı ile ATA İttifakı ise seçim sürecindeki koordinasyonlarını sürdürememiştir. Bu bulgular, salt çoğunluk kuralının seçim öncesinde ittifak kurulmasını güçlü biçimde teşvik ettiğini, seçim sonrasındaki kurumsal devamlılığın ise partiler arasındaki siyasal uyum, ortak politika üretme kapasitesi ve uzun dönemli stratejik çıkarlar tarafından belirlendiğini göstermektedir.

6. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada, cumhurbaşkanı seçimlerinde uygulanan salt çoğunluk kuralının Türkiye'de seçim ittifaklarının ortaya çıkışı ve kurumsallaşması üzerindeki etkisi seçim mevzuatı ve siyaset bilimi perspektiflerinden incelenmiştir. Çalışmanın temel hareket noktası, seçim sistemlerinin siyasi aktörlerin davranışlarını etkileyen kurumsal yapılar olduğu ve bu yapıların parti stratejilerinde önemli değişimlere neden olabildiği varsayımdır. Bu kapsamda anayasal ve yasal düzenlemeler doküman analizi yöntemiyle değerlendirilmiş, seçim sistemleri teorisi, rasyonel tercih yaklaşımı ve yeni kurumsalcılık çerçevesinde değerlendirme yapılmıştır. 2007 ve 2017 anayasa değişiklikleri sonrasında şekillenen seçim sistemi çerçevesinde 2014, 2018 ve 2023 Cumhurbaşkanı seçimleri bulguları analiz edilmiştir.

Araştırma bulguları, salt çoğunluk kuralının seçim ittifaklarını doğrudan zorunlu hâle getirmediğini ancak böyle oluşumlara anayasal alan açtığını göstermiştir. Anayasa'nın 101. maddesi ile 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu incelendiğinde siyasi partilerin seçim ittifakı kurmasını zorunlu kılan herhangi bir hüküm bulunmadığı görülmüştür. Benzer biçimde 7102 sayılı Kanun da ittifak yapılmasını emreden bir düzenleme getirmemekte, ittifak kurmayı tercih eden siyasi partilere hukuki bir çerçeve sunmaktadır. Bu durum, seçim ittifaklarının hukuki bir yükümlülüğünden çok siyasi partilerin stratejik tercihleri sonucunda ortaya çıktığını göstermektedir.

Bununla birlikte, hukuki zorunluluğun bulunmaması seçim sisteminin siyasi aktörler üzerindeki etkisini ortadan kaldırmamaktadır. Çalışmanın bulguları, salt çoğunluk (%50+1) kuralının seçim kazanabilmek için gerekli oy oranını sağlaması nedeniyle siyasi partilerin seçim stratejilerini yeniden şekillendirdiğini göstermektedir. Tek başına bu çoğunluğa ulaşma olasılığı sınırlı olan partiler açısından seçim öncesinde daha geniş seçmen koalisyonları oluşturmak rasyonel bir seçenek hâline gelmiştir. Bu sonuç, ikinci bölümde ele alınan seçim sistemleri teorisi ile rasyonel tercih yaklaşımının temel varsayımlarıyla uyumlu görünmektedir. Seçim sistemi partilere belirli bir davranışı emretmemekte, seçim kazanmanın maliyet ve fayda hesaplarını yönlendirmektedir. Partiler içerisinde bulundukları sisteme göre stratejilerini belirlemekte, rasyonel tercihlerini ve kurumsallaşma yöntemlerini biçimlendirmektedir. Türkiye’de 2007 yılında yapılan değişiklikle birlikte 2014 yılında gayri resmi, 2017 anayasa değişikliği sonrası resmi olarak böyle bir oluşumun içerisine girmiştir.

Anayasada hükümet modelini belirleyen seçim sistemi değişiklikleri sonrasında 2018 ve 2023 seçimleri karşılaştırıldığında ittifak siyasetinin belirgin bir gelişim süreci izlediği görülmektedir. 2014 yılında ilk örneği görülen ittifak siyaseti, 2018 seçimleriyle birlikte seçim ittifaklarının hukuki statü kazandığı ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin ilk kez uygulandığı seçim olmuştur. Cumhurbaşkanlığı İttifakı ve Millet İttifakı'nın resmî seçim ittifakı olarak ortaya çıkması, siyasi rekabetin parti merkezli yapıdan blok merkezli yapıya doğru yöneldiğini göstermiştir. 2023 seçimlerinde ise bu eğilim daha ileri bir aşamaya taşınmıştır. Altılı Masa'nın uzun müzakere süreci sonunda

ortak aday belirlemesi, Cumhur İttifakı'nın yeni partilerin katılımıyla genişlemesi, Emek ve Özgürlük İttifakı ile ATA İttifakı'nın seçim sürecinde aktif rol üstlenmesi, seçim ittifaklarının siyasal rekabetin temel unsurlarından biri hâline geldiğini göstermektedir.

Araştırmanın bulguları, seçim ittifaklarının kurumsallaşmasının tek yönlü bir süreç olmadığını göstermektedir. 2018 seçimlerinde hukuki zemine kavuşan ittifak siyaseti, 2023 seçimlerinde ortak aday belirleme, kapsamlı seçim koordinasyonu ve blok temelli kampanya stratejileri bakımından daha ileri bir aşamaya ulaşmıştır. Buna karşılık seçim sonrasında ittifakların aynı ölçüde devamlılık göstermediği görülmektedir. Cumhur İttifakı'nın çekirdek yapısını oluşturan AK Parti ile MHP arasındaki iş birliği sürerken, YRP farklı bir siyasal yönelim izlemiştir. Benzer biçimde Altılı Masa seçim sonrasında dağılmış, ATA İttifakı ile Emek ve Özgürlük İttifakı da seçim dönemindeki bütünlüğünü koruyamamıştır. Bu bulgu, kurumsallaşmanın seçim öncesi koordinasyon ile seçim sonrası devamlılık bakımından farklı düzeylerde gerçekleşebileceğini göstermektedir.

2023 seçimlerinin ikinci tura kalması araştırmanın ulaştığı bulguları güçlendiren bir başka gelişmedir. İlk turda hiçbir adayın salt çoğunluğa ulaşamaması, iki turlu seçim sisteminin siyasal aktörleri yeni müzakere süreçlerine yönelttiğini göstermiştir. İki tur arasında siyasi partilerin farklı destek arayışlarına girmesi, yeni protokoller hazırlanması ve adayların daha geniş seçmen gruplarına hitap eden söylemler geliştirmesi, %50+1 kuralının seçim sonrasında da stratejik etkisini sürdürdüğünü göstermektedir.

Araştırmanın temel sorusu olan "Cumhurbaşkanı seçimlerinde uygulanan salt çoğunluk kuralı, Türkiye'de seçim ittifaklarını geçici seçim iş birliklerinden kurumsallaşmış siyasal bloklara dönüştürmüş müdür?" sorusu elde edilen bulgular çerçevesinde değerlendirildiğinde, söz konusu kuralın bu dönüşümde önemli bir kurumsal etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Burada vurgulanmalıdır ki bu etki doğrudan bir hukuki zorunluluktan kaynaklanmamaktadır. Etkinin temelinde seçim sisteminin oluşturduğu kurumsal teşvik yapısı bulunmaktadır. Başka bir ifadeyle, siyasi partiler ittifak kurmaya mecbur bırakılmamış; seçim kazanma

olasılığını artırmak amacıyla ittifakı rasyonel bir strateji olarak benimsemiştir. Bu durumun bir neticesi olarak seçim ittifaklarının gelişimi, hukuki düzenlemelerin siyasal aktörlerin davranışlarını dolaylı biçimde etkileyebildiğini gösteren güncel örneklerden biri haline gelmiştir. Çalışma kapsamında incelenen hukuki düzenlemeler bu çıkarıma imkân vermiştir.

Bu araştırmanın literatüre katkısı üç ekseninde değerlendirilebilir. İlk olarak çalışma, salt çoğunluk (%50+1) kuralını anayasa hukuku açısından incelemekle yetinmemiş, bu düzenlemenin siyasi partilerin davranışları üzerindeki etkilerini seçim sistemleri teorisi ve rasyonel tercih yaklaşımı çerçevesinde değerlendirmiştir. İkinci olarak seçim ittifakları seçim sonuçları üzerinden betimlenmemiş; seçim öncesi koordinasyon, ortak aday belirleme, ortak kampanya yürütme, bloklar arası rekabet ve seçim sonrasında devam eden iş birliği gibi kurumsallaşma göstergeleri üzerinden analiz edilmiştir. Üçüncü olarak seçim hukuku ile siyaset bilimi literatürü birlikte değerlendirilmiş ve hukuki düzenlemeler ile siyasal davranış arasındaki ilişki disiplinler arası bir bakış açısıyla incelenmiştir.

Araştırmanın bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Çalışma, 2018 ve 2023 Cumhurbaşkanı Seçimleri ile sınırlandırılmıştır. İnceleme, anayasal düzenlemeler, seçim mevzuatı ve seçim sonuçları üzerinden yürütülmüş; siyasi parti yöneticileri, milletvekilleri veya seçmenlerle görüşmeler gerçekleştirilmemiştir. Bu sınırlılığın giderilmesi adına gelecekte yapılacak araştırmalarda siyasi partilerin ittifak karar alma süreçleri nitel görüşmeler yoluyla incelenebilir. Ayrıca seçmenlerin ittifaklara yönelik algıları, aday tercihleri ve oy verme davranışları nicel araştırmalarla analiz edilerek mevcut bulgular farklı yöntemlerle desteklenebilir. Ayrıca karşılaştırmalı çalışmalar aracılığıyla Fransa, Brezilya, Şili ve benzeri ülkelerde uygulanan iki turlu başkanlık seçimleri ile Türkiye'deki ittifak siyasetinin benzer ve farklı yönleri de değerlendirilebilir. Böylece hem seçim hukuku hem siyaset bilimi ve siyasal kurumlar literatürüne geniş bir bilimsel katkı sunulmuş olacaktır.

BİBLİOGRAFYA

- 1982 Anayasası (2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası), Kabul Tarihi: 7 Kasım 1982, Resmî Gazete, T. 9.11.1982, S. 17863.
- Adalet ve Kalkınma Partisi, “2023 Seçim Beyannamesi”, Erişim adresi: <https://www.akparti.org.tr/secimbeyannamesi/>, Erişim tarihi: 20 Haziran 2026.
- Aydın, Mesut, "21.01.2017 Tarih ve 6771 Sayılı Kanunla Yapılan Anayasa Değişikliğiyle Öngörülen Yeni Hükümet Sisteminde Yönetimde İstikrar", İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.12, S.1, 2025, s.33-62.
- BBC News Türkçe, “Özdağ'ın Kılıçdaroğlu'na Desteği Ve İki Liderin İmzaladığı Protokol Diyarbakır'da Nasıl Yorumlandı?”, 2023, Erişim adresi: <https://www.bbc.com/turkce/articles/cd14wn5l8y2o>, Erişim tarihi: 21 Haziran 2026.
- BBC News Türkçe, “Sinan Oğan İkinci Turda Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı Destekleyeceğini Açıkladı”, 2023, Erişim adresi: <https://www.bbc.com/turkce/articles/cgxl5nn2q5lo>, Erişim tarihi: 21 Haziran 2026.
- Candan, Kadir, Solak Mehmet ve Bilgin, Murat, “Dünyada Seçim Sistemleri”, TBMM Araştırma Hizmetleri Yayınları, Ankara, 2020.
- Colomer, Josep M., “It's Parties That Choose Electoral Systems (Or, Duverger's Laws Upside Down)”, *Political Studies*, C.53, S.1, S2005, s.1-21. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2005.00514.x>
- Cox, Gary W., “*Making Votes Count: Strategic Coordination In The World's Electoral Systems*”, Cambridge University Press, Cambridge, 1997.
- Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu (Kanun No: 6271), Resmî Gazete, T. 26.01.2012, S. 28397.

Cumhuriyet Halk Partisi, “Ortak Politikalar Mutabakat Metni”, Erişim adresi: <https://chp.org.tr/yayin/ortak-politikalar-mutabakat-metni>, Erişim tarihi: 20 Haziran 2026.

am, Esat, “Siyaset Bilimine Giriş”, Der Yayınları, İstanbul, 2011.

Deva Partisi, “Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem”, Erişim adresi: <https://cdn.devapartisi.org/guclendirilmis-parlamenter-sistem/Guclendirilmis-Parlamenter-Sistem-Mutabakat-Metni.pdf>, Erişim tarihi: 20 Haziran 2026.

Downs, Anthony, “*An Economic Theory Of Democracy*”, Harper ve Row, New York, 1957.

Duverger, Maurice, “*Political Parties: Their Organization And Activity In The Modern State*”, Methuen, London, 1954.

Elgie, Robert, “*Semi-Presidentialism: Sub-types and Democratic Performance*”, Oxford University Press, Oxford, 2011

Gözler, Kemal “Mayıs 2023 Seçimleri Sürecinde Ortaya Çıkan Seçim Hukukuna İlişkin Bazı Sorunlar”, in Halit Aker ve Zeynel T. Kangal (Ed.), Prof. Dr. Doğan

Şenyüz’e Armağan (Hukuk [Cildi]), Bursa, Ekin, 2023, s.219-250 (www.anayasa.gen.tr/2023-secimleri.pdf) (Konuluş Tarihi: 5 Kasım 2023).

Green, Donald P. ve Shapiro, İan, “*Pathologies Of Rational Choice Theory: A Critique Of Applications In Political Science*”, Yale University Press, Ner Haven, 1994.

Hall, Peter A. ve Taylor, Rosemary C. R. “Political Science And The Three New Institutionalisms”, *Political Studies*, C. 44, S.5, 1996, s.936-957.

Kaan, Oğuz, “2017 Anayasa Değişikliğinde Yeni Hükümet Sistemi”, *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.8, S.1, 2019, s.14-28.

Kalkar, Ömer Şafak ve Yemen Öcal, Ayşun “Bir İçerik Analizi: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi” *Balıkesir Üniversitesi*

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.1, S.2, 2020, s.1-30.

Kara, Turhan, “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi: “Siyasal ve Bürokratik Dönüşüm”, *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, C.3, S2, 2019, s.218-234.*

Laver, Michael / Schofield, Norman, *Multiparty Government: The Politics of Coalition in Europe*, Oxford University Press, Oxford, 1990.

Lijphart, Arend ve Aitkin, Don “*Electoral Systems And Party Systems: A Study Of Twenty-Seven Democracies, 1945-1990*”, Oxford University Press, Oxford, 1994.

Müller, Wolfgang C. ve Strøm, Kaare (Eds.), “*Policy, Office, Or Votes? How Political Parties In Western Europe Make Hard Decisions*”, Cambridge University Press, Cambridge, 1999.

Norris, Pippa “*Electoral Engineering: Voting Rules And Political Behavior*”, Cambridge University Press, Cambridge, 2004.

North, Douglass C., “*Institutions, Institutional Change And Economic Performance*”, Cambridge University Press, Cambridge, 1990.

Okşar, Mustafa “Çoğunlukçu –Çoğulcu Demokrasi İkileminde Parti İçi Demokrasi Anlayışı Ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine Yansımaları”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.28, S.49, 2023, 407-468.*

Öztürk, Namık Kemal, “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin Temel Dinamikleri”, *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi, C.6, S.15, s.2019, 69-87.*

Riker, William H., “*The theory of political coalitions*”, Yale University Press, New York, 1962.

Shugart, Matthew S. ve Carey, John M. “*Presidents And Assemblies: Constitutional Design And Electoral Dynamics*”, Cambridge University Press, Cambridge, 1992.

- Strøm, Kaare W., Budge, Ian ve Laver, Michael J. “Constraints On Cabinet Formation In Parliamentary Democracies”, *American Journal of Political Science*, C.38, S.2, 1994, s.303-335.
- Sözcü. (2016, Ekim). *Bahçeli'nin İsteğiyle Başkanlık Sistemi Meclis'e Geliyor* Erişim Adresi: <https://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/bahcelinin-istegiyle-baskanlik-sistemi-meclisegeliyor-1443024/>, Erişim tarihi: 08 Haziran 2026.
- Tunç, Bilal, “Türk Anayasa Tarihinde Cumhurbaşkanının Halk Tarafından Seçilmesini Sağlayan 2007 Anayasa Değişikliği Üzerine Bir İnceleme”, *Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S.32, 2025, s.31-51.
- Yavuz, Bülent, “2007 Anayasa Değişikliğinin Doğurduğu Tereddütler Ve Çözüm Yolları”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S.12, 2008, 1173-1214.
- Yılmaz, Vedat ve Yıldız, Mehmet Şerif, “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Üzerine Tartışmalar Ve Yeni Sistemin Etkileri”, *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.6, S.2, 2022, s.507-532.
- Yüksek Seçim Kurulu, *16 Nisan 2017 Halkoylaması Kesin Sonuçları*, Erişim Adresi: <http://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2017Referandum/2017HO-Ornek134.pdf>, Erişim Tarihi: 12 Haziran 2026.
- Yüksek Seçim Kurulu, *24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanı Seçimi Kesin Sonuçları*, Erişim Adresi: <https://www.ysk.gov.tr>, Erişim Tarihi: 12 Haziran 2026.
- Yüksek Seçim Kurulu, *24 Haziran 2018 Milletvekili Genel Seçimi Kesin Sonuçları*, Erişim Adresi: <https://www.ysk.gov.tr>, Erişim Tarihi: 12 Haziran 2026.
- Yüksek Seçim Kurulu, *14 Mayıs 2023 Cumhurbaşkanı Seçimi Birinci Tur Kesin Sonuçları*, Erişim Adresi: <https://www.ysk.gov.tr>, Erişim Tarihi: 12 Haziran 2026.

Yüksek Seçim Kurulu, *14 Mayıs 2023 Milletvekili Genel Seçimi Kesin Sonuçları*, Erişim Adresi: <https://www.ysk.gov.tr>, Erişim Tarihi: 12 Haziran 2026.

Yüksek Seçim Kurulu, *2023/1269 Sayılı Karar*, Erişim Adresi: <https://www.ysk.gov.tr/doc/karar/dosya/46610370/2023-1269.pdf>, Erişim Tarihi: 12 Haziran 2026.

Zorlu, Süleyman Emre, “5678 sayılı Kanunla gerçekleştirilen anayasa değişikliği sonrası cumhurbaşkanının seçimi ve demokratik seçimin genel ilkeleri”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.24, S.1, s.2016, 37-68.

EKLER

Tablo 1. 2018 Cumhurbaşkanı seçimi Sonuçları

Aday	Destekleyen Parti / İttifak	Oy Sayısı	Oy Oranı (%)
Recep Tayyip Erdoğan	Cumhur İttifakı (Ak Parti-MHP)	26.330.823	52,59
Muharrem İnce	CHP	15.340.321	30,64
Selahattin Demirtaş	HDP	4.205.794	8,40
Meral Akşener	İYİ Parti	3.649.030	7,29
Temel Karamollaoğlu	Saadet Partisi	443.704	0,89
Doğu Perinçek	Vatan Partisi	98.955	0,20
Toplam		50.068.627	100,00

Yüksek Seçim Kurulu, 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanı Seçimi Kesin Sonuçları,

Tablo 2. 2018 Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları

Parti	Oy Oranı (%)	Milletvekili
Adalet ve Kalkınma Partisi	42,56	295
Cumhuriyet Halk Partisi	22,65	146
Halkların Demokratik Partisi	11,70	67
Milliyetçi Hareket Partisi	11,10	49
İYİ Parti	9,96	43
Saadet Partisi	1,34	0
HÜDA PAR	0,31	0

Vatan Partisi	0,23	0
Bağımsızlar	0,15	0
Toplam	100,00	600

Yüksek Seçim Kurulu, 24 Haziran 2018 Milletvekili Genel Seçimi Kesin Sonuçları,

Tablo 3. 2018 Cumhurbaşkanı seçiminde İttifakların Kurumsallaşma Göstergeleri

Kurumsallaşma Göstergesi	Cumhur İttifakı	Millet İttifakı
Resmî seçim ittifakı	✓	✓
Ortak siyasal blok oluşturma	✓	✓
Seçim öncesi koordinasyon	✓	✓
İttifak protokolü	✓	✓
Ortak seçim stratejisi	✓	✓
Salt çoğunluk hedefi doğrultusunda hareket	✓	✓
Parlamento seçimlerinde iş birliği	✓	✓
Seçim sonrasında blok siyasetinin devamı	✓	Kısmen

Kaynak: Yüksek Seçim Kurulu verileri, siyasi partilerin seçim sonrası kararları ve kamuoyuna yapılan açıklamalar esas alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 4. 2023 Cumhurbaşkanını seçimi Birinci Tur Sonuçları

Aday	Destekleyen Parti / İttifak	Oy Sayısı	Oy Oranı (%)
Recep Tayyip Erdoğan	Cumhur İttifakı	27.133.849	49,52
Kemal Kılıçdaroğlu	Millet İttifakı (Altılı Masa)	24.595.178	44,88
Sinan Oğan	ATA İttifakı	2.831.239	5,17
Muharrem İnce	Memleket Partisi	235.783	0,43
Toplam		54.796.049	100,00

Yüksek Seçim Kurulu, 14 Mayıs 2023 Cumhurbaşkanını Seçimi Birinci Tur Kesin Sonuçları,

Tablo 5. 2023 Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları

Parti	Oy Oranı (%)	Milletvekili
Cumhuriyet Halk Partisi	25,35	169
Adalet ve Kalkınma Partisi	35,62	268
Milliyetçi Hareket Partisi	10,07	50
İYİ Parti	9,69	43
Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi	8,82	61
Yeniden Refah Partisi	2,80	5
Zafer Partisi	2,23	0
Türkiye İşçi Partisi	1,76	4
Büyük Birlik Partisi	0,97	0
Memleket Partisi	0,92	0
Diğer Partiler ve Bağımsızlar	1,77	0
Toplam	100,00	600

Yüksek Seçim Kurulu, 14 Mayıs 2023 Milletvekili Genel Seçimi Kesin Sonuçları,

Tablo 6. 2023 Cumhurbaşkanı seçimi İkinci Tur Sonuçları

Aday	Destekleyen Parti / İttifak	Oy Sayısı	Oy Oranı (%)
Recep Tayyip Erdoğan	Cumhur İttifakı	26.690.529	51,91
Kemal Kılıçdaroğlu	Millet İttifakı (Altılı Masa)	24.728.027	48,09

Yüksek Seçim Kurulu, 2023/1269 Sayılı Karar,

Tablo 7. 2023 Cumhurbaşkanı Seçiminde İttifakların Kurumsallaşma ve Devamlılık Göstergeleri

Kurumsallaşma göstergesi	Cumhur İttifakı	Millet İttifakı	Emek Özgürlük İttifakı	ve ATA İttifakı
Resmî seçim ittifakı	✓	✓	✓	✓
Ortak siyasal blok oluşturma	✓	✓	✓	✓
Seçim koordinasyon öncesi	✓	✓	✓	✓
İttifak protokolü	✓	✓	✓	✓
Ortak cumhurbaşkanı adayı veya ortak aday tercihi	✓	✓	✓	✓
Ortak seçim stratejisi	✓	✓	Kısmen	✓
Salt çoğunluk hedefi doğrultusunda hareket	✓	✓	✓	✓
Milletvekili seçimlerinde iş birliği	✓	✓	Kısmen	✓
Seçim sonrasında blok siyasetsinin devamı	Kısmen	Hayır	Kısmen	Hayır

30.08.2026

Kurumsallaşma göstergesi	Cumhur İttifakı	Millet İttifakı	Emek Özgürlük İttifakı	ve ATA İttifakı
İttifak korunması	bileşiminin Kısmen	Hayır	Kısmen	Hayır

Kaynak: Yüksek Seçim Kurulu verileri, siyasi partilerin seçim sonrası kararları ve kamuoyuna yapılan açıklamalar esas alınarak araştırımcı tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 8. 2018 ve 2023 Cumhurbaşkanđ Seçimlerinde İttifakların Kurumsallaşmasının Karşılaştırılması

Kurumsallaşma Göstergesi	2018	2023
Resmî seçim ittifaklarının bulunması	✓	✓
Cumhurbaşkanı adayının ittifak tarafından desteklenmesi	✓	✓
Ortak seçim kampanyası yürütülmesi	✓	✓
Seçim öncesi koordinasyon mekanizmalarının oluşturulması	✓	✓
Ortak siyasal söylem geliştirilmesi	✓	✓
Parlamento seçimlerinde ittifak iş birliği	✓	✓
İttifakların seçim sonrasında devam etmesi	Kısmen	✓
Bloklar arası rekabetin belirginleşmesi	✓	✓
Salt çoğunluk hedefinin ittifak stratejisinin merkezinde yer alması	✓	✓

Kaynak: Yüksek Seçim Kurulu verileri esas alınarak araştırımcı tarafından hazırlanmıştır.